

1866 και τ' αποτελέσματά του — ντρέπουμε νάν το πώ — εΐταν πολύ άνώτερα από τήν σχολαστική μόρφωση που δίνουν τά σημερινά σχολεία μας.

«Ευτυχής, άν έκ τών κόπων σου προκύπτει ωφέλεια εις τούς άλλους» εΐτανε ή άρχή του διευθυντή του κ' έτσι σήμερα έχουμε άκόμα στην Κέρκυρα δυό μαθητρες του παρθενιαγωγείου κείνου, γριές, τήν Σταυρανίδη και Φιλόφυλο που ζούν δίνοντας μαθήματα από 'Ελληνικά κι από ξένες γλώσσες.

Τό 1868 άρχίζει νά λειτουργή στην Κέρκυρα τ' 'Αρσάκειο τά εγκαίτιά του — για νά είμαστε σωστοί — γείνηκαν στις 16 του 'Οχτώβρη 1868 κα χωρίς καμμία διακοπή από τότες διδάσκει τά 'Ελληνικά και μόνο τά 'Ελληνικά — γιατί λίγα Γαλλικά μαθαίνουν οι 'Αρσακειάδες — στα κορίτσια τής πόλης.

'Από τό 1836 είχαμε επίσημη τήν 'Ελ. γλώσσα στα Ειρηνοδικεία και στην ποινική διαδικασία (πραξ. Κοινοβουλίου τις 11 Γενναρίου 1836), από τό 1849 τούς λόγους και τά πραχτικά τής Βουλής (21 Μάϊου 1849) και τό 1852 σ' όλες τις δημόσιες πράξεις.

Μά μήπως στην 'Ιόνιο 'Ακαδημία του Guilford ο Νεόφυτος 'Ιεροδιάκονος Βαμβας, ο Θεόκλητος 'Ιεροδιάκονος Φαρμακίδης, ο Κωνσταντίνος 'Ασώπιος, που διάδοχος του εΐτανε ο Χριστόφορος Φιλητάς, δέν ιδίδασκαν 'Ελληνικά; (κοίτ. βιβλ. 'Επικρίσεις Μάρκου Θεοτόκη). Κι άν θελήσουμε νά τρέξουμε άκόμα μακρότερα, τόν 15ο αιώνα έχουμε τούς 'Ελληνιστάδες 'Αντώνιο 'Επαρχο, Νίκαντρο Νούκιο, τό Νικολ. Σοφιανό κι άλλους τούς άλλους, που μαζί με τούς Βυζαντινούς έδωσαν τόν πολιτισμό και — τολμάμε νά τό πούμε — τόν άνθρωπισμό και σ' αυτή τήν Εύρώπη.

Πώς λοιπόν, επίσημη πατριώτη μου, μεγάλε μας πρωθυπουργέ, δέν κατορθώσαμε μ' όλα τούτα νά μάθουμε 'Ελληνικά οι Κορφαίτες; Μας έχεις για ντουβάρια;

Μ' άν σύ τό πιστεύεις, έμεις δέν τό πιστεύουμε· γιατί όχι μονάχα οι Κερκυραίοι μιλούμε 'Ελληνικά, μά όχι λίγο ή Κέρκυρα δούλεψε για τήν 'Ελληνική γλώσσα, μά κι άκόμα σήμερα δουλεύει. Στα σχολεία μας έρχονται κάθε χρόνο παιδιά από τή σκλαβωμένη 'Ηπειρο κι 'Αρβανιτιά και δώ μαθαίνουν τήν 'Ιστορία τους, έδώ τή γλώσσα τους, έδώ πείθονται πως ή άληθινή τους μάνα είναι ή 'Ελλάδα και όχι ή 'Ιταλία, όπως σύ γαντιοφορεμένη πρωθυπουργέ,

που μονάχα τό Γαλαταίο έχεις καλοδιαβάσει και τίποτ' άλλο, άφηνες νά πιστεύεις για νά τόν περιποιηθής, ο 'Ιταλός δημοσιογράφος.

Κέρκυρα 11/6/06.

E A A.

ΟΙ ΣΚΙΕΣ ΜΟΥ

Ποιές, φτωχοί μου σίτχοι, νάναι
οι σκιές που άράδα πάνε,
κάθε μιιά τους και ντυμένη
μιάν φδή μου πικραμένη;

"Αχ! ποιές νάναι που περνούνε
και βαδιά θαμποβολούνε
σάν λιές με τά κλωνάρια
σε ρυακιού νερά καθάρια;

Νά! τις βλέπω και διαβαίνουν
με τή θλιβερή σειρά τους
και χερονομούν και ραίνουν
νεκρολούλουδα μπροστά τους...

Πώς πονώ σάν τις κυτιάζω!...
Ποιές, φτωχές στροφές μου, νάναι
οι σκιές που τόσο μοιάζω;...
οι σκιές που κλαίν' και πάνε;...

Νάμαι γώ, πικροί μου σίτχοι;
Νάναι ο μαύρος ποιητής σας
που τήν τραγική του τύχη
έντυσε με τή μορφή σας;...

Ναί! σε κάθε μιάν φδή μου
ξαναβλέπω μιιά μορφή μου,
που σά φάντασμα διαβαίνει
άγκαθοστεφανωμένη!

Ναί! σε κάθε ποιήμά μου
ένας ίσκιος και προβάλλει,
με τό ίδιο άνάστημά μου
τό γιομένο μου κεφάλι.

Σημ. του 'Νουμα. Τα δυό αυτά ποιήματα, παρμένα από τόν τόμο του κ. Τανταλίζη, εΐτανε νά δημοσιευτούνε στο περασμένο φύλλο κάτω από τό κριτικό γράμμα του κ. Παλαμά, για νάχουν έτσι οι άνχνηστές μας μαζί με τήν κρίση του Π. και μερικούς στίχους του ποιητή. Δέ χωρέσανε όμως στο περασμένο φύλλο και γι' αυτό δημοσιεύονται σήμερα.

Δες κ' ή Μοῦσα με λυχνάρι
μαγικό τό φῶς της φέρνει
και τό μαῦρό μου άχνάρι
από βυθό τους μέσα δείχνει!

Κ' οι σκιές ὅλο περνοῦνε...
με σπασμούς χερονομοῦνε,
κ' εἶναι ή κάθε μιὰ ντυμένη
μιάν φδή μου πικραμένη!...

ΦΟΥΡΤΟΥΝΑ

Σκοτεινιά τρομάρα!
και βοή κι άντάρα
πέλαγο, στεριά!
Σύννεφα μουνγκρίζουν
και με λύσσο' άφρίζουν
κύματα θεριά!

Η ψυχή μου τρέμει
στο κορακοθέμι
που γυροπετῶ...
θάρραξε τό μάτι
των κοράκω κάτι
ποῦν' του θανατά!...

Ναί! καράβι, σ' είδα
σ' άστραπής άχτίδα,
που μ' άπελπισιά
πάς, ψυχή χαμένη.
μέσ' στή μανιασμένη
κοσμοχαλασιά!...

Σκοτεινιά τρομάρα!
και βοή κι άντάρα
πέλαγο, στεριά!
φοβερά μαυράδια
τρέχουνε κοπάδια
στην άπλοχωριά!...

Εἰν' ὅλ' οι πνιγμένοι
που βαδιά σιρωμένοι
χρόνια! καρτεροῦν...
Κάτι σά σκοτιάδια
τά νεκρά κοπάδια
βγήκαν και θωροῦν...

Πάγωσ' ή καρδιά μου!
φτάνουνε σταυτιά μου

ΠΗΛΕΡΩΤΙΚΑ ΔΗΗΗΜΑΤΑ

ΣΤΑ ΚΥΜΑΤΑ

—Στρίγλα, έφρες τόν άντρα σου, έφρες τή θυατέρα σου, τώρα έφρες και τό γαμπρό σου! Τόν χατάντηδες, μωρή, μαρτζάρη! γέροντα, μωρή, τόν έκαμες. Γιόμισες τό σπίτι σου κουρκουσουριά και κακορίζικιά, κ' έχεις μούτρα και βγαίνεις στον κόσμο;

—Νά κοιτῆς τή δουλιά σου, έσ' παλιοσοκακιάρα, και τό τί κλει ή πόρτα σου που είναι χαρβαλο, και μη σε μέλει τί κάνει ο κόσμος. 'Ακούς ή δέν ακούς; νά μη άνοιζω τό στόμα και δέ βρώ άκρη...

Σάλαγος και παραχή γίνονταν στο μαχαλά από τόν καυγῶ που είχε άνάψει. Η Μήτραйна του Λάππα από μιιά κόττα τής γειτόνισσας, που τής είχε χαλάσει τά λάχνα στον κήπο, λογοφέρνε με ταύτην πολλή ώρα κι' άγάλια άγάλια άναψε ο καυγῶς.

"Όλα τά παραθύρια γιόμισαν κεφάλια που άφικράζονταν κ' έπαιοναν κάθε λόγο που έλεγε ή μιιά κ' ή άλλη για νά ιδούν ποιά θα πῆ περισσότερα.

Η Μήτραйна τις έκοίταζε μιιά βολά άγρια, κοκκίνης και τις έβρισε:

—Τί βγήκαταν, μωρ' έσεις, και κοιτάτε; κάνα θέατρο είναι ή κάνας γάμος γίνεται;

"Όλα τά παραθύρια ξδειασαν, όσο νά πεις ένα, κι' ο καυγῶς μιιά άναβε, μιιά έσθηνε.

"Αξαφνα ή Μήτραйна ξάνοιξε από μακριά τό γαμπρό της, άφηκε τόν καυγῶ και μπῆκε μέσα γλήγορα.

Κείνος προσπέρασε κ' έκαμε κατῶ τό σπίτι του. Ένα παλληκῆρι ως είκοσιπέντε χρονών μ' ὅλο τό λεβέντικο κορμί του φαίνονταν πως περπατοῦσε σάν κουρασμένος από βαριά δουλιά. Ξανθός και ψηλός με πανιασμένο πρόσωπο, που ή μεστωμένη στρογγυλάδα του έδειχνε τήν παλιά γερωσύνη. Σιγά σιγά, σά νά μέτρασε τά ποδάκια, τράβας συλλογισμένος και καμπουριασμένος.

Οι γειτόνισσες έκαμαν πως βγαίνουν στα παραθύρια, τόν κοιτάζαν καλά και στο πρόσωπό τους σάν βασιλεμένος ήλιος άργοδείχτηκε μιιά ξυνάδα και μιιά ψυχοπόνια και μιιά τους γλυκή και συμπονετική

ματιά άνακατώθηκαν.

Πέρασε από τή βρύση κι' ὅσες γυναίκες εΐταν εκεί, άλλα τόσα μάτια καρφώθηκαν άπάνω του. "Αφηκαν κι' αυτές μιιά στιγμή τούς κόπανους και τις βουτσέλλες και κοιτάχτηκαν ή μιιά τήν άλλη.

—Μωρέ θυμάσαι τί λεβέντης εΐταν; έλεγ' ή μιιά.

—'Ακούς εκεί, νά τόν καταντήσουν σε τίτιο χάλι! έκαν' ή άλλη κι' ὅλες κάτι μουνμούζιζαν.

—Που μαζώθηκαν ὅλο στρίγλες, μάννα και θυατέρα, και βαλθηκαν νά του πιούν τό γαῖμα σταλάν τή στάλα!

—Μωρ' αυτή είναι Φαραών! 'Όλη μέρα με τις γόφτισσες έχει νά κάμει.

—Δέν τήν είδες πως είναι μαύρη, έτσι, από τό κακό της.

—Τις νύχτες ὅλο στο πελιαύρι γυρνάει και κυνηγάει νά πιάσει τά νυχτοπούλια — φαίνεται σάν ὅζ' άπ' έδώ που πετάει.

—Κρίμα στα νῆα του! Τίτιο παλληκῆρι νά συγκαίεται παρακάιρα σάν τ' άπότιγα λάχανα στην ξέρη.

Κ' έπικαν πάλε τόν κόπανο και τήν πλύση κι' άλλες ξαλώνονταν τις βουτσέλλες κι' άλλες τις γιόμιζαν κρύο νερό.

δρῆνοι μακρῖνοι...
λὲς πὼς οἱ πνιγμένοι,
ὄλοι μαζωμένοι,
κλαίνε, μιά φωνή!...

Σ' ἀστραπῆς ἀχτίδα
δὲ σὲ ξαναεῖδα,
ὦ! καρὰβι πιά...
Κ' εἶδα πιά τὴ μέρα,
ἔρμη πέρα πέρα
δαλασσοτοπιά...

Ἡ ψυχὴ μου τρέμει
σιὸ κορακοδέμ
ποὺ κλωθογουρνᾷ...
δᾶρπαξε τὸ μάτι
τῶν κοράκω κάτω
π' ὁ γιαιλὸς κερνᾷ...

Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΦΙΛΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ.

Τὰ ἄρθρα μου γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία ποὺ δημοσιεύθηκαν τελευταῖα στὴ «Ζυγαριά» τῆς Μόσχας καὶ μεταφραστήκανε ρωμαϊκά στὸ «Νουμά» παρακινήσανε δύο - τρεῖς φίλους μου στὴν Ἀθήνα νὰ μοῦ γράψουνε τὴ γνώμη τους γιὰ τίς κρίσεις μου. Σ' ἓναν ἀπ' αὐτοὺς θαρρῶ πὼς πρέπει ν' ἀπαντήσω δημόσια γιατί, καθὼς φαίνεται, ἐδῶσα ἀφορμὴ νὰ παρεξηγηθοῦνε κάποιες γνώμες μου.

Ὁ φίλος μου ποὺ ἀγαπάει πολὺ τὸ Νιρβάνα, μὰ ἀκόμα περισσότερο ἀγαπάει τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴ δικαιοσύνην βρῖσκει πὼς δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ προτιμῶ ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες πεζογράφους τὸ Νιρβάνα, γιατί ἀδὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ ὡς δηγηματογράφος οὔτε μὲ τὸν Παπαδιαμάντη, οὔτε μὲ τὸν Καρκαβίτσα, οὔτε μὲ τὸν Ξενοπούλου. Βρῖσκει ἀκόμα πὼς ἄδικα εἶπα τὸν «Κόκκινο Βράχο» τοῦ Ξενοπούλου «γλυκοαισθηματικὸ» γιατί δὲν μπορεῖ νὰ μὴ μοῦ ἔκαμε ἐντύπωση αὐτὴ ὁμορφία τοῦ ἔργου στὴν ἀλήθειαν τῶν χαρακτήρων καὶ στὴν ψυχολογία, καθὼς καὶ στὸ ὕφος καὶ στὴ γλώσσα ἀκόμα τῆς περιγραφῆς. Καὶ ἐπὶ τέλους στοιχηματίζει ὅτι δὲ διάβασα τὸν «Κόκκινο Βράχο !!!». Στὶς δύο πρῶτες παρατηρήσεις πρέπει ν' ἀποκριθῶ δηλώνοντας τὴν

αἰσθητικὴ μου γνώμη, μὰ στὴν τρίτη τί μπορῶ ν' ἀπαντήσω; Νὰ βεβαιώσω τὸ φίλο μου πὼς διάβασα τὸν «Κόκκινο Βράχο»; Δὲ γνωρίζω τίς ἠθικὲς συνήθειες τῶν κριτικῶν στὴν Ἑλλάδα· ἐδῶ τουλάχιστο στὴ Ρουσία, ὅταν γράφομε ἓνα ἄρθρο κριτικὸ καὶ τὸ υπογράφουμε μὲ τ' ὄνομά μας, δὲ θὰ βρεθῇ οὐτ' ἓνας ἀναγνώστης νὰ υποπτευθῇ πὼς γράφει ὁ ἀρθρογράφος γιὰ πράγματα ποὺ δὲ διάβασε, γιατί κανεὶς σοδαροῦ ἀρθρογράφου ἡ συνείδηση καὶ ἡ ἠθικὴ ἀγωγή θὰ τοῦ ἐπιτρέψουνε ποτὲ νὰ γράψῃ ψέματα. Γιὰ μὰς ἐδῶ στὴ Ρουσία ὁ τυπωμένος λόγος εἶναι ἱερὸς ποὺ ξέρουν νὰ τὸν σέβονται καὶ συγγραφῆδες καὶ ἀναγνώστες. Στὴν Ἑλλάδα φαίνεται κάποτε συμβαίνουν καὶ ἀλλοιώτικα. Γιατὶ ἴσια ἴσια τὸ ψεγάδι αὐτὸ ποὺ θέλει νὰ βρῇ στὸ ἄρθρο μου ὁ φίλος μου, δηλαδὴ πὼς γὰρ κείνα τὰ ἔργα ποὺ γράφω δὲν τὰ χω διαβάσει, τὸ βρῖσκω καὶ στὸ γράμμα του, καὶ κατὰ παράξενη σύμπτωση καὶ σὲ μιὰ μικρὴ σημείωση ποὺ τυπώσανε τὰ «Παναθηναῖα» (τεύχ. 15 Μαΐου) γιὰ τὰ ἄρθρα μου. Τὰ «Παναθηναῖα» βεβαιώνουν πὼς αὐτὸ κ. Λυκιαρδόπουλος γράφει εἰς τὸν «Νουμά» περὶ τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐνῶ ἂν διαβάζανε μὲ προσοχὴ ὅσα τυπώθηκαν στὸ «Νουμά» θὰ μαθαίνανε πὼς τὰ ἄρθρα μου γραφτήκανε ρούσσικα, γὰρ ρούσσικο κοινὸ, δημοσιεύθηκαν σὲ ρούσσικο περιοδικό, καὶ ὁ «Νουμάς» εἶχε μόνο τὴν καλωσύνη νὰ δημοσιεύῃ τὴ ρωμαϊκὴν μετάφραση.

Τὸ ἴδιο καὶ ὁ φίλος μου ὅταν βεβαιώνει πὼς ἔβαλα πίσω ἀπὸ τὸ Νιρβάνα τὸν Παπαδιαμάντη. Ἀς ἀνοίξῃ ὁ φίλος μου τὸ «Νουμά» ἀριθ. 197, σελ. 10, στηλ. 2, γραμ. 6, καὶ παρακάτω, καὶ θὰ δῇ πὼς πρῶτα πρῶτα ξεχωρίζω τὸν Παπαδιαμάντη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων δηγηματογράφων, ἂν καὶ γράφω παρακάτω πὼς «ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς πεζογράφους Ἕλληνες πρέπει ἰδιαίτερα νὰ σημειωθῇ ὁ Νιρβάνας». Ἐδῶ πρέπει νὰ ζητηθῶ. Πρῶτα πρῶτα κάθε κριτικὴ εἶναι πάντα γνώμη ἀτομικὴ, καὶ κάθε κριτικὸς πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα ν' ἔχει δικό του γούστο, ἀτομικόν. Παντοῦ ὅπως λέει καὶ ὁ Ὀσκάρ Οὐάιλντ σ' αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς αἰσθητικῆς, στὰ «Intention» του: a critic canod be fair. Δεύτερο, τὰ ἄρθρα μου γραφτήκανε γιὰ κοινὸ ρούσσικο, δηλ. γιὰ ἀναγνώστες ποὺ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία τὴ θεωροῦν ὡς ἑκφραση γενικῶν παγκοσμίων ἰδεῶν, καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὰ κρίνω μὲ μάτια ρούσσικα καὶ ὄχι ρωμαϊκά. Γι' αὐτὸ ἂν καὶ ἀναγνωρίζω, καὶ

τοῖς ἄλλοις, πὼς ὁ Παπαδιαμάντης ἀξίζει γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φιλολογία ὡς ἀνεξάρτητη ἀντίληψη περισσότερο ἀπ' τὸ Νιρβάνα, γιατί ὁ Παπαδιαμάντης περιγράφει πρωτότυπα ρωμαϊκά χρώματα, ρωμαϊκὲς ψυχὲς, ρωμαϊκὴ ζωὴ, ρωμαϊκοὺς πόρους, ρωμαϊκὲς χαρὲς, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φιλολογία ὡς μερίδα τῆς παγκόσμιας, ποὺ ἐν γένει προσπαθεῖ νὰ βρῇ τὸ ἰδανικὸ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ὁλάκερου, χωρὶς νὰ ξεχωρίζει φυλὴν καὶ ἔθνος, ὁ Νιρβάνας στὰ ἔργα του (μ' ὅλη τὴν ξένη ἐπίδραση ποὺ φαίνεται σ' αὐτὰ) ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Κ' εἴτσι μὲ καταλάβανε οἱ ρούσσοι ἀναγνώστες καὶ ὁ ρούσσιος τύπος ποὺ ἔκρινε τὰ ἄρθρα μου.

Τρίτο — ἡ «Ζυγαριά» εἶναι ὄργανο μὲ μιὰ δριμύνη ἰδέαν καὶ μὲ δριμύνη πρόγραμμα. Κι' ἐμεῖς ποὺ ἀποτελοῦμε τὴ συνταξὴ τῆς καὶ ὄλοι ποὺ γράφουμε στὶς στήλες τῆς, ἔχουν δριμύνη γνώμη περὶ τέχνης καὶ τῶν σκοπῶν τῆς τέχνης. Γι' αὐτὸ ἀπαιτοῦμε ἀπὸ ἔργο ποὺ θέλει νὰ ὀνομαστῇ ἔργο δημιουργικῆς Τέχνης νὰ ἐκφράζῃ κάπια ἰδέαν, καὶ ὄχι νὰ εἶναι μιὰ ἀπλὴ φωτογραφία σὲ λόγια, ἢ μιὰ ἀπλὴ περιγραφή. Μιὰ φωτογραφία ὅσο καλὴ καὶ ἂν εἶναι μένει πάντα ἔργο μηχανικόν, νεκρό, καὶ ὄχι δημιουργημένο. γεννημένο στὰ μυστηριώδη βάθη τῆς ψυχῆς. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ «Κόκκινος Βράχος» ἔργο Τέχνης, ἀληθινῆς Τέχνης, δὲν εἶναι. ἴσια, ἴσια γιατί ἔχει τόση ὁμορφία στὴν ἀλήθειαν τῶν χαρακτήρων, καὶ τῆς ψυχολογίας, καθὼς καὶ στὸ ὕφος καὶ στὴ γλώσσα τῆς περιγραφῆς. Κι' ἂν ὁ Ξενοπούλος ἀντὶ νὰ σέρνῃ ὅλες αὐτὲς τίς ὁμορφίαις στὴν ὑπερβολήν, καὶ τίς φωτογραφίες τῶν ἡρώων του νὰ τίς χρωματίζῃ (σὰ ποὺ βλέπει κανεὶς καμιά φορὰ χρωματισμένες cart-postales) καὶ νὰ τίς μεταμορφώσῃ σὲ χαχαρῆνες κοῦκλες, ἐδῶν ἄλλῃ προσοχὴ στὸ ζήτημα, τὸ σκοπὸ (σκοπὸ, ἔχῃ χρῆση) ποὺ ἔχει τὸ ἔργο του, τότε εἶμαι βέβαιος πὼς δὲ θὰ γράφα ὅτι εἶναι «γλυκοαισθηματικὸς». Τὰ «Παναθηναῖα» ἀποροῦν ποὺ εἶπα τὸν Ξενοπούλου Ἕλληνα Τσίχλωφ, καὶ παρακάτω γράφω πὼς στὸν «Κόκκινο Βράχο» εἶναι γλυκοαισθηματικὸς. Ἀπλοῦστατα θέλησα νὰ δείξω πὸ καθαρὰ στοὺς ρούσσους ἀναγνώστες τὴ θέση στὸ εἶδος τῆς τέχνης ποὺ βαστάει ὁ Ξενοπούλος στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία, καὶ ἔχῃ τὴ σημασίαν. Κι' εἴπειτα μήπως τὰ «Παναθηναῖα» εἶναι τόσο βέβαια πὼς ὁ Τσίχλωφ δὲν εἶναι σὲ καπὶν ἔργα καὶ αὐτὸς λίγο γλυκοαισθηματικὸς.

Ἐλπίζω πὼς μ' αὐτὲς τίς γραμμὲς ξήγησα τοὺς λόγους γιατί στὶς κρίσεις μου ξεχωρίζω τὸν ἓνα συγγραφέα ἀπ' τὸν ἄλλο περισσότερο ἢ λιγότερο, καὶ γιατί ἐγὼ ποὺ γράφω στὰ ξένα γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φιλολογία δὲν ἀνιστοῦμαι τὴν ἀλήθειαν εἴτσι ποὺ τὴ θέλει ὁ ἀγαπητὸς μου φίλος.

Μόσκα, 30 τοῦ Μᾶη 1906.

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

Κι' ὁ Γιάννης ὁ Σταθᾶς χάθηκε στὸν κατήφορο καὶ ἔφτακε στὸ σπῖτι του. Ἀκριτος ξαπλώθηκε κατὰ γῆς σὰν πεθαμένος, καὶ ἂν δὲν τᾶκρεναν, δὲ θὰ ταραζόνταν ἀπ' ἐκεῖ ὥρες.

Ὁ Γιάννης εἶχε χάσει μικρὸς τὸν πατέρα καὶ εἶχε πιάσει μοναχὸς τοῦ ἑνὸς καφενέ τοῦ χωριῶ, ὅπου ἔκανε καὶ τὸν μπαρμπέρη. Ζοῦσε καλὰ μὲ τὴ μάνα του, ποὺ εἶταν ἡσυχὴ καὶ ἡμερὴ σὰν ἀρνί. Μὲ κανέναν δὲν εἶχε ἀλλάξει κακὸ λόγο στὸ σπιτάκι τῆς μονιασμένης μὲ τὸ γιό τῆς. Κι' αὐτὸς ξενισμένος κοίταε τὴ δουλιὰ του καὶ τὸ σπῖτι του. Τὸ πουντὸ πουντὸ ἔπαιρνε τὸ καριοφίλι του, τὴ γλυκόλαλη πέρδικα του, τὰ τρίχινα βρόγια του καὶ πήγανε γιὰ κυνῆγι. Κι' ὅταν δὲν ἔφερνε κανέναν πέρδικον, κάπιο λαγὸ θᾶχε κρεμασμένον στὴν πλάτη. Κατόπι ἄνοιγε τὸν καφενέ του καὶ τὸ μεσημέρι γύριζε στὸ σπῖτι του. Μὰ ὅσες βολὲς πέρναε ἀπὸ ἓνα σπῖτι, ὅλο ἐκεῖ στὸ φράχτη, πίσω ἀπὸ μικρὲς ἀγριοσυκιές, κάπτι ταραζόνταν καὶ κάποιος ἥσκιος φαίνονταν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φύλλα ποὺ στέκονταν ὀρθός. Κι' ὁ Γιάννης κοινοστέκονταν λιγάκι καὶ πάλι ξενισμένος ἔφευγε. Μὰ κάθε μέρα τὸ ἴδιο γίνονταν καὶ ἀγάγια ἀγάγια κάπια χαρὰ τὸν ἔπαιρνε νὰ γυρνᾷ τὸ μάτι του ἐκεῖ καὶ μ' ἓνα χαμόγελο νὰ κοιτάει. Μιὰ μέρα εἶδ' ἓνα δάχτυλο

καὶ ἀργότερα δύο καὶ κατόπι τρία, τέσσερα καὶ στὸν πάτο ἓνα χέρι. Κι' ὅσες βολὲς τώρα πέρναε ἀπ' ἐκεῖ, χωρὶς νὰ θέλει τὸ χέρι τοῦ πήγαινε στὸ χέρι καὶ ταραζόνταν — μὲ φόβο τῶνοιαθε — ἡ καρδιά του καὶ στένευε ἡ ἀναπνοή. Καὶ συχνὰ γύφανε καὶ κοίταε πάλι πίσω τὸ χέρι. Κ' ἤθελε νὰ μάθει ποῖο εἶταν αὐτὸ τὸ χέρι καὶ τὸ ἔβλεπε πότε πότε νὰ τὸ γνωρίσει, νὰ τὸ καλοθυμᾷται καὶ τοῦ φαίνονταν σὰν κάτι ποὺ τὸν τήρασε καὶ τοῦ γελούσε. Εἶχε καταλάβει πὼς εἶταν ζεφρὸ χέρι καὶ τὸ θυμοῦνταν ἀπ' ὅζω ποὺ στέκονταν καὶ ποὺ ἀκούμπαιε καὶ ἀπὸ ποῖα κλωνάρια ἀνάμεσα ἔβγαινε καὶ ποῖο φύλλο ἔκρυβε τὸ μπράτσο ποὺ γλίστρει μέσα στὰ κλαριά καὶ τὰ πλατιά του φύλλα κόκκινα καὶ παχουλό. Ἐνα Σάββατο πηγαίνοντας βιαστικὰ — εἶταν μέρα παζαρίου — στὸ σπῖτι νὰ δαγκάσει ψίχα ψωμί εἶδε τὸ χέρι, μὰ τὸ μικρὸ τὸ δάχτυλο εἶταν κρυμμένο καὶ τῶνι μὲ ἀπορία: γιατί κείνο τὸ δάχτυλο δὲ φαίνονταν καὶ ὄχι ἄλλο; Τὸ μικρὸ κείνο; Μπα, δὲ βαριέσαι, ἔτυχε κείνο καὶ δὲ φαίνεται, εἶπε πάλι: μὰ τί διάολο, ὁλοένα κείνο ἔλειπε; Καὶ τίς ἄλλες μέρες δὲ φαίνονταν τὸ δάχτυλο καὶ αὐτὸς ἔκανε, ξανάκανε αὐτὲς τίς σκέψεις, μὰ καμιά αἰτία δὲν ἤρρισκε. Καὶ δὲν μπόρηγε νὰ ἡσυχάσει, γιατί τὸ δάχτυλο ποὺ ἔλειπε τοῦ φανερώονταν μπρο-

στά. Καὶ δὲν καταφέρει νὰ μάθει τίνας εἶταν τὸ χέρι μὲ τὸ κρυμμένο τὸ δάχτυλο. Στους φίλους του ντρέπονταν νὰ τὸ ρωτήσῃ, στους δικούς του — παιδιὰ γιὰ παντριά — ἀκόμα χειρότερα. Μὰ δὲν ἄργησε νὰ καταλάβει ὅτι ἡ θυτέρα τοῦ Μῆτρο Λάππα θὰ εἶταν. Κι' ἂν εἶταν ἡ μάνα τῆς, ποὺ εἶταν καὶ αὐτὴ νιά;

Πολὺν καιρὸ βάζαζε εἴτσι καὶ ἄξαφνα πάνω στὸ χρονο βλέπει ἄλλο χέρι, τὸ δέξιο καὶ τὸ ἓνα δάχτυλο κλεισμένο, σὰν νὰ κρατοῦσε, κείνο, τὸ μυστικὸ ὄλο. Τώρα πέρναε καὶ δὲ στέκονταν καθόλου νὰ κοιτάξῃ, παρὰ ἔριχνε μιὰ κρυφὴ ματιά καὶ βιάζονταν νὰ φύγει. Καμιά βολὰ μὲ τὰ μάτια κάτω οὔτε ντρέμασε νὰ γυρίσῃ κατὰ ἐκεῖ. Μόνο σὰν ἔφτανε στὴν κόχη τοῦ ἀντικρυνοῦ σπιτιοῦ μὲ τὸ ἓνα τὸ μᾶτι τήρασε τὸ χέρι ποὺ τραβιόνταν. Καὶ δὲν τᾶφευγε ἀπὸ τὸ νοῦ, ὅτι νῆκανε τὸ χέρι ἔβλεπε καὶ ὅταν τίποτε δὲν ἔκανε τότε πότε καὶ φανερώτερα τοῦ φανίζονταν τὸ χέρι μὲ τὸ κλεισμένο τὸ δάχτυλο.

Τὸ πῆρε ἀπόφαση μιὰ μέρα νὰ πάει στὸ σπῖτι τῆς, μπορεῖ καὶ νὰ τὴν ἔβλεπε. Μὰ δὲν ἤρρισκε πρόφαση. Τότες γύφανε τ' Ἀν Δημητρίου, ἀλλὰ μὲ ποιόν πάλι νὰ πάει; Κεῖνη τὴν ἡμέραν εἶχε ἀπολύει ἡ ἐκκλησία καὶ καθόνταν μὲ κάπτι φίλους στὸ παζάρι. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶταν ἐδικὸς μὲ τὸ Μῆ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἑξωτερικὸ
Φρ. 10

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιάκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (δόδος Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΠΟΙΑ

εἶναι τὰ ἡθικά καὶ ποιά τὰνῆθικά ἔργα ποὺ παίζονται στὰ καλοκαιριάτικα θέατρα; Ζήτημα σπουδαῖο ποὺ πάνον σ' αὐτὸ γραφτήκανε μερικὰ ἄρθρα, ἀκουστήκανε μερικὲς γνώμες, εἶπε κι ὁ κ. Ἀμπελᾶς τὴ γνώμη του κ' εἶσι συχάσαμε. Ὁ Λάσκαρης μίλησε ἐμπορικὰ καὶ πολὺ σωστά· «δὲν, εἶπε, μετὰ τὰ ἡθικά ἔργα δὲν πατάει ψυχὴ στὰ θέατρα, οἱ θεατρίνοι θάναγκαστοῦνε νὰ παίζουνε ἀνῆθικά γιὰ νὰ μὴν φοβήσωνται ἅπ' τὴ πείνα». Ὁ Σταθόπουλος μπήκε πὺδ βαθιὰ στὸ ζήτημα καὶ μᾶς ἀπόδειξε μετὰ σιδερένια πιχειρήματα πὼς ἡθικώτερο ἔργο εἶναι τὸ «Ἐνὸ Φροῦτο» καὶ ἡ «Κοραλία» παρὰ τὸ ἀνάγνωσμα ποὺ δημοσίευσεν πέρσον μιά Ἀθηναίικη φημερίδα παρουσιάζοντας τὸ Χριστὸ γι' ἀγαπητικὸ τῆς Μαργα-

λήνης καὶ γι' ἀντεραστὴ τοῦ Ἰούδα. Ὅσο γιὰ τὴ γνώμη τοῦ κ. Ἀμπελᾶ, αὐτὴ δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ εἶναι Ἀμπελάδικη καθὼς καὶ τὰ δράματά του.

Τὸ ζήτημα λύνεται μόνο ἅμα μπεῖ εἶσι «κάθε ὥραῖο πρᾶμα εἶναι καὶ ἡθικὸ, καὶ κάθε ἄσκημο εἶναι κι ἀνῆθικον». Σύμφωνα μετὰ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν, τὰ ἔργα τοῦ Ἀμπελᾶ, τοῦ Δημητρακόπουλου καὶ μερικῶν ἄλλων Λαοσάνειων καὶ Παντελίδειων ἡθικολογίων δὲν μποροῦνε νὰ περάσουνε γιὰ ἡθικά. Τὰ ἔργα τοῦ Παγιερῶν, τοῦ Μπράκο καὶ τῶν ἄλλων ποὺ μᾶς δίνει ἡ «Νέα Σκηνή» καὶ τὸ θέατρο τοῦ Λεπενιώτη εἶναι ἡθικώτατα. Μὰ δὲν εἶναι μόνο ἡ τεχνικὴ τους ὁμορφιά ποὺ τὰ κάνει ἡθικά· εἶναι καὶ ἡ οὐσία τους. Στὸ «Ἐνὸ Φροῦτο» λ.χ. θὰ μάθεις πὼς ἅμα πατήσεις τὰ πενήντα δὲ σὲ σφύρει νὰ παντρευτεῖς κοριτσάκι δεκάξη χρονῶν, γιὰτὶ ἂν τὸ κάνεις θὰ πάθεις ὅτι κι ὁ ἥρωας τοῦ Μπράκο. Πρέπει νὰναι κανεὶς Ἀμπελᾶς, νὰχει πάρει δέκα ντουζίνες δάφνες σὲ δραματικούς ἀγῶνες, καὶ νὰχει γράψει δέκα «Ἀρτεμισίες» καὶ εἴκοσι «Κλεοπάρες» γιὰ νὰν τὰ βροῖσει ἀνῆθικά τὰ τέτα ἔργα. Ἄν ἔχουν δυὸ τρεῖς λίγο ξεσκισμένες φράσεις καὶ μιὰ δυὸ σκηνὲς ὅχι καὶ τόσο καλογερίστικες, μὴν πάρεις μαζί σου στὸ θέατρο τὴ γυναῖκα σου ἢ τὴν κόρη σου, ἂν καὶ πάλι λιγώτερο ἔχεις νὰ φοβηθεῖς αὐτὰ τὰ ἔργα ἀπὸ τᾶλλα τὰ «ρωμαντικά» ποὺ ὑμνοῦνε τοὺς φτισικούς ἔρωτες καὶ τὶς αἰσθηματικὲς αἰμιές. Τὴν «Κυρία μετὰ τὴς Καμέλιες» τοῦ Λουμᾶ δὲν ὑπάρχει Ἀρσακειάδα ποὺ νὰ μὴν τὴ διάβασε καὶ δὲν ὑπάρχει Ἀτθὶς τοῦ κ. Νέη ποὺ νὰ μὴν τὴν εἶδε στὸ θέατρο. Κι ὅμως ἀνῆθικώτερο ἔργο—στὴν οὐσίαν τους· ἐννοεῖται—ἅπ' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει. Κι ὅμως κανένας κ. Ἀμπελᾶς καὶ κανένας κ. Πῶπ καὶ κανένας ἄλλος κ. Ταρτοῦφος δὲ βρέθηκε νὰν τὸ χτυπήσει. Εἶναι, βλέπετε, ἡθικὸ ἔργο αὐτὸ γιὰτὶ ἐξυμνεῖ τοὺς αἰσθηματικούς κ' ὅς ἔρωτες μιανῆς κοκότας!

Δὲ μᾶς ἀφίνουν ἡσυχούς! Μᾶς σῶνουν οἱ κορόοι καὶ ἡ Βουλὴ· τί μᾶς ἐνοχλοῦνε καὶ μετὰ τὶς ἡθικολογίες τους; Ἐνας κύριος βρῆκε ἀνῆθικὸ τὸ «Ἐνὸ Φροῦτο» ποὺναι βγαλμένο ἀπὸ τὶς μεγάλες ἀλήθειες τῆς φύσης καὶ τῆς ζωῆς καὶ βρῆκε ἡθικὸ τὸ «Ἐνστικτον» ποὺ μιὰ παντρεμένη ἀπατάει τὸν ἄντρα τῆς καὶ ἐυεργέτη τῆς ἀπὸ λόγους... αἰσθηματικούς. Αὐτὸ ποὺ λέγαμε δηλαδὴ.

τρο Λάππα κ' εἶπε στὴν παρέα νὰ πᾶν νὰ τοῦ κάνουν βίζιτα. Ὁ Γιάννης αὐτὸ ζήτησε καὶ κίνησε μαζί τους. Στὴ θύρα ποὺ ἔμπαινε λίγο ἔλειψε νὰ πέσει, γιὰτὶ ἓνα σύρμα εἶχε ἀνακατωθῇ στὰ πόδια του. Τοὺς πρόσφεραν καφέ, τοῦ καθένα χωριστὰ. Αὐτὸς δὲ μπόρεσε νὰ τὸν ἀποπιεῖ, εἶταν πολὺ γλυκός. Στὸ ἔβγα περνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο εἶδε μιὰ νιὰ νὰ κορολοῦγαι λάχανα σκυμμένη κι' ἀνασκουμπωμένη. Ἄμα τὴν ἀγνάντεψε, κατὶ βαρὶὰ χτυπάει στὴν καρδιά του καὶ τὸ χέρι τοῦ φάνηκε μπροστὰ καὶ τοῦ πλάκωσε τὰ στήθη καὶ χάλιστηκε. Μετὰ τὸ σταναὶ σάξριασε τὰ πόδια του, χωρίστηκε ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ κίνησε γιὰ τὸ σπίτι. Ἐπείσε ἴσα καὶ μονάχα τὸ μεσημέρι σηκώθηκε γιὰ νὰ φάει. Ἡ μάνα του εἶχε βάλει τὸ φαγὶ στὴ στή κ' ἔδρασε ὅσο νῆρθε ἀπὸ τὰ σπύτια ποὺ πῆγε, ἅμα ἀπόλυκε ἡ ἐκκλησιά. Ὅλην τὴν ἡμέρα δὲ βγήκε ὅζω ὁ Γιάννης καὶ τὸ χέρι τὸν βασάνιζε καὶ τὸ κῆρτσι τοῦ κῆπου τοῦ ἀνεβοκατέβαζε τὰ στήθη συχνά, συχνά.

Πολλὰ κορίτσια τοῦ εἶχαν ἔρθει γι' ἀρραβῶνα, ἀλλὰ σὲ κανένα δὲν εἶνε λόγος. Τοῦ εἶχαν ἔρθει κι' ἀπὸ τοῦ Λάππα, μὰ ἡ μάνα του οὔτε ν' ἀκούσει ἤθελε. Κεῖνις τίς μέρες ξαναῆρθαν πάλι κι' ὁ προζευγτὴς δὲν ἔφυγε μετὰ ἄδεια τὰ χέρια. Ὁ Γιάννης γύρι-

σε τὴ γνώμη τῆς μάνας του καὶ τᾶσιασαν. Ἐνα βράδι τέλος ἄλλαξαν τὸ δαχτυλίδι. Ὁ κόσμος ὅλος παραξενεύτηκε ἀκούοντας τέτιον ἀρραβῶνα ποὺ ποτὶ δὲν τὸν πάντεχαν.

Τὸ χέρι εἶχε τραβηχτεῖ ἀπὸ τὸ φράχτη καὶ τί ποτες δὲ δειχνοῦνταν ἐκεῖ. Τότες πιά δὲ μπόρεσε νὰ ὑποφέρει ὁ Γιάννης τὴν ἐρημιά καὶ τόσο πιότερο γένοῦνταν στενόκαρδος. Μιὰ μέρα γύρισε ἀπὸ τὸ κυνῆγι. Εἶταν πουρνὸ ἀκόμα καὶ τότες εἶχε δώκε ὁ ἥλιος. Διάβαινε ἕναν ξερόλακκο πνιγμένο στὰ δέντρα καὶ στὰ κλαριά. Κάτω εἶταν στρώμα τὰ ξερά φύλλα ἀπὸ χρόνια μαζωμένα καὶ κι' ἀπὸ τὸν ἀγέρα. Ἐκίτσε ν' ἀνάψει ἓνα τσιγαρό, ὅταν ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκρη βλέπει νὰ ξεμυτίζει ἡ πεθερά του καὶ παραπίσω ἡ κόρη τῆς ζαλωμένες μετὰ κλαριά. Ὁ ἥλιος τίς χτύπησε κατὰματα κ' εἶταν κόκκινες ἀπὸ τὴ ζέστη κ' ἰδρωμένες. Ντράπηκε ἡ κόρη καὶ τὸ πρόσωπό της ἔγινε σὰν μῆλο κόκκινο. Σηκώθηκε ἴσια κ' ἔφυγε μέσα στὸ λόγγο τρέμοντας. Καθὼς ἔτρεχε ἐμποδίστηκε σ' ἓνα κούτσουρο κ' ἔπεσε καὶ χτύπησε ἄσκημα. Πῆγε σπύτι κι' ἅμα τὸν εἶδε ἡ μάνα του.

—Τί ἔπαθες; τοῦ λέει. Ποῦ γκρεμίστηκες καὶ μαύρισε τὸ μέτωπό σου; ποῖον ἀπάντησε σήμερα στὸ δρόμο σου;

ΚΕΙΝΟ

ποὺ προτείνει ὁ Ξεντεμμένος σ' ἄλλη σελίδα, νὰ τυπωθεῖ δηλ. καὶ ξεχωριστὰ, σ' ἐκδοσὴ καλλιτεχνικὴ καὶ λουσάτη, τὸ Ἀρραβητάρι ποὺ βραβεύτηκε στὸ διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμά», καλὸ θὰ εἶτανε καὶ νὰ γίνηι. Ὅχι πὼς θὰ μπορέσει νὰ μπεῖ τὸ ἀρραβητάρι αὐτὸ στὰ σχολειὰ μας, —γιὰ τέτιαν νίκη εἶν' ἀκόμα νωρίς—μὰ θὰ μπορέσουνε, νῆχουν ἓνα βιβλίο τῆς ἀθροπίας ὅσοι δικοὶ μας ζοῦνε στὴν ξενιτειά—σάν τὴν φανελιά ποὺ ἀναφέρει στὸ ἄρθρο τοῦ ὁ Ξεντεμμένος—καὶ λαχταροῦνε νὰ μάθουνε στὰ παιδιὰ τους τὴν ἀληθινὴν μας γλῶσσα.

Τὸ βραβεμένον ἀρραβητάρι θάρχινίσουμε ἀπὸ τᾶλλο φύλλο νὰν τὸ τυπώσουμε λίγο λίγο. Δὲν ξέρομε ἐνὶ συγγραφῆς τοῦ σκοπεῖ νὰν τὸ τυπώσει καὶ ξεχωριστὰ, μὰ ὅσοι δικοὶ μας βρίσκουνε γιὰ σωστή, ὅπως καὶ εἶναι, τὴ γνώμη τοῦ συνεργάτη μας ἔς βοηθήσουνε νὰ τυπωθεῖ τὸ βιβλίο.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

τῶν Ἑσωτερικῶν εἶπε προχτὲς στὴ Βουλὴ πὼς «προσβάλλεται ἡ καλαισθησία» ἐν ἓνα σπύτι ποὺ χτίζεται στὴν Πάτρα σηκωθεῖ δὲν ξέρομε πόσα μέτρα παραπάνου ἀπ' ὅσο πρέπει. Τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ ὁ κ. Ὑπουργὸς μιλοῦσε γιὰ «καλαισθησία» ἓνας βουλευτὴς ἔβρισε ἄλλο συνάδερφό του Ἀδθάδη. Καὶ ἡ καλαισθησία δὲν ἔπαθε τίποτα.

«ΕΘΝΙΚΗ

πληγή, μᾶς γράφει κάποιος φίλος, κατάντησε κι' αὐτὸς ὁ Ματσούκας· σήμερα μίλησε δὴ ὁ Ματσούκας, χτὲς ἔφαγε καί, προχτὲς πῆγε στὸ Ναύσταθμο καὶ συγκίνησε τοὺς ναῦτες, ἀντιπροχτὲς πρόσφερε εἴκοσι δραχμὲς στὸ ταμεῖο τοῦ στόλου ποὺ τοῦ τῆς ἔδωσε κάποιος ὁμογενὴς, καὶ δὲν περνᾷ μέρη ποὺ ὁ Ματσούκας νὰ μὴν εἶπε κάτι καὶ νὰ μὴ γράψουν κάτι γιὰ τὴν ἀφεντιά του οἱ φημερίδες. Δὲ θὰ μᾶς ἀπαλλάξει πιά ὁ κύριος αὐτὸς ἀπὸ τὸν παραπολύ φωνακλάδικο πατριωτισμὸ του!»

Ὅσο κι' ἔσεδόμαστε τὸ φίλο μας, δὲν μποροῦμε νὰ σεβαστοῦμε καὶ τὴ γνώμη του, ποὺ δὲν τὴ βρίσκουμε σωστή. Ὁ Ματσούκας δουλεύει εἰλικρινὰ καὶ τίμια γιὰ μεγάλο καὶ ἱερὸ σκοπὸ, κι' ὅσοι δουλεύουνε

Τὸν χτύπησε μετὰ στὴν καρδιά αὐτὸ τὸ ρώτημα κ' εἶπε·

—Δὲ θυμοῦμαι. Ἄ, μικρὸ πρᾶμα, θὰ περάσει.

Κι' ὁ γάμος δὲν ἄργησε νὰ γίνηι. Μετὰ πόση χαρὰ τὸν καρτέραγε καὶ μετὰ πόση λαχτάρα φίλησε κεῖνο τὸ χέρι ποὺ τόσο τὸν βασάνισε καὶ τὸν ἔκαμε τόσο ν' ἀγαπήσει. Μὰ δὲν καλοχάρηκε ἀκόμα τίς πρώτες μέρες τῆς παντρεῖας κ' ἓνα μαῦρο σύννεφο ἀπλώθηκε στὴν καινούργια του ζωὴ. Τὴ γαλήνη τοῦ ἡσυχου κι' ἀσπρου σπιτιοῦ σὰν κάποιος ἀγέρας ἄγριος ἦρθε καὶ τὴ σκόρπισε καὶ γλύστρησε ἀπὸ τὰ παραθύρια ὅζω κι' ἔφυγε ἀπὸ τίς θύρες καὶ πέταξε ἀπὸ τὸ φεγγίτη ἄλλου. Καὶ τὸ ἴδιο τὸ σπύτι σὰ νὰ μίκρυνε, κι' ὁ Γιάννης ὅταν ἤρχονταν, τοῦ φαίνονταν πὼς δὲν τὸν χωρεῖ, πὼς τὸν σφίγγει καὶ τὸν πνίγει ἡ μικρὴ του ἀτμοσφαῖρα.

Ἦρθε ἡ καινούργια νύφη καὶ θρονιάστηκε σὰν κυρά στὴν κορφή καὶ βλέποντας τὴν ἀδυναμία ποὺ τῆς εἶχε ὁ ἄντρας τῆς διέταζε καὶ πρόσταζε καὶ θυμῶνε καὶ μάλωνε. Ἐνα λόγος τῆς εἶλεγε ἡ πεθερά της καὶ κείνη ἀπολογιζόταν δέκα. Δὲν πέρναε μέρα, δὲν ἤρχονταν ὥρα νὰ μὴ γκρινιάσει, νὰ μὴ πιαστεῖ μετὰ κείνη καὶ μετὰ τὸν ἑαυτὸ της. Ἦρχονταν ὁ Γιάννης μέσα, ἔβλεπε τὰ ζυγισμένα μούτρα, τσίμπαιε μιὰ χα-

ΑΠ' ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ Α·Ι·ΝΕ

21.

Θέλω σὶν κάμπο νὰ ξεβγῶ
στὰ πρόσωπα τὰ δάσα
ἐκεῖ π' ἀνθοῦνε λούλουδα
καὶ κελαιοῦν πουλιάκια,

Τὶ σὸν βαθὺ κάμμο φορὰ
θὰ κοιτομαι σὶν μνήμα
κι αὐτὰ καὶ μάτι δόκητο
θὰ μοῦ σκεπάζει χῶμα,

Δὲ θὰ μπορῶ τὰ λούλουδα
νὰ γλέπω πού θ' ἀνθοῦνε
καὶ νὰ γροικῶ τὰ πουλιά
σὸν γλυκοκελαδοῦνε.

ΓΙΑΝ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Στὴν Ἀθήνα βγαίνει μιὰ ἐφημερίδα πού ἔχει
ἓνα ἀτέλειωτο ὄνομα καὶ σκοπὸ νὰ διαδώσει καὶ
νὰ καλυτερέψει τὴ «μελισσοκομία».

Λέγεται «με-λισ-σο-κο-μι-κή ἐ-φη-με-ρίς» διευ-
τύνεται ἀπὸ τὸν κ. Γ. Τουφεξῆ καὶ εἶναι γεμάτη
ἀπὸ ὁδηγίες, πληροφορίες, ζουγραφίες ἀφισρωμένες
στὶς μελίσσες—καὶ στὰ μελισσοπούλα, καθὼς λέει τὸ
τραγουδάκι.

Ὁ κ. Τουφεξῆς ἔκανε καλὲς σπουδὲς στὴν Ἑλ-
βετία, καθὼς μοῦ εἶπαν ἄνθρωποι πού ξέρουν, κι'
ἐγύρισε στὴν πατρίδα του μὲ γνώσεις καὶ ὁρεξὴ νὰ
ἐργαστῇ ὅσο μπορεῖ, γιὰ τὴ γεωργικὴ βιομηχανία.

Εἶναι καθηγητὴς τῆς μελισσοκομίας στὴ σχολὴ
πού ἔχτισε ὁ κ. Πεσματζόγλου στὸ Χαλάντρι καὶ
βγάζει καὶ τὴν ἐφημερίδα πού ἀνάφερα πάρα πάνω.

Ἔτυχε νὰ διαβάσω τὰ δυὸ φυλλάδια πού τυπώ-
θηκαν ὡς τώρα. Σὰς σερβίρω μιὰ περίοδον κι' ἐπεὶτα
κοδεντιάζουμε.

«Πρὶν ἢ ἀνοίξωμεν τὴν ἐγχώριον κυψέλην μὲ
τὰς μελίσσας, πωματίζομεν ἐπιμελῶς τὴν εἰσόδον
αὐτῆς, ἀφοῦ προηγουμένως τὴν καπνίσωμεν, ὥστε
αἱ μελίσσαι νὰ ναρκωθῶσι, κατόπιν δὲ τὴν ἀνοί-
γομεν καπνίζοντες ἐκ τοῦ ἀνω μέρους τῆς ἐγχώριου
κυψέλης, ἐξάγομεν τὰς κηρήθρας μετὰ προσοχῆς,
διὰ νὰ μὴ θραυσθῶσι, διὰ δὲ τῆς ψήκτρας τινάσσο-
μεν τὰς μελίσσας ἐντὸς τῆς νέας κυψέλης, ἀφοῦ το

ποθετήσωμεν ταύτην εἰς τὴν θέσιν τῆς παλαιᾶς καὶ
ἐξάγομεν τὰ πλάσματα, εἰς ἃ θὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς
κηρήθρας».

Αὐτὰ ὀνομάζονται ὁδηγίες γιὰ τοὺς χωριάτες.
Γιατὶ ἀντιποθεῖτε τόσο τίς τελείες κ. Τουφεξῆ, αὐτὰ
τὰ σημάδια πού χρησιμοποιοῦνε γιὰ νὰ τελειώναι
κάποτε ἡ ἔρρα; Ἄν θέλετε ξαναρχίσετε, κανένα
δὲ σὰς ἐμπνέει. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ οἱ ὁδηγίες
πρέπει νὰ εἶναι εὐκολονόητες, ἀλλοιῶτα δὲν ὠφε-
λοῦν κι' ὁ κόπος πᾶει χαμένος. Ἐξὸν ἂν ἔχετε ἀντι-
θετὴ γνώμη καὶ τότες ἀλλάζει.

Ἀγγίξα στὰ μικρὰ γιὰ νὰ προχωρήσω στὰ μεγα-
λότερα.

Γλώσσα, γλώσσα, γλώσσα!

Θέλετε στ' ἀληθινὰ νὰ διαδώσετε τὴ μελισσοκο-
μία; Ἀρχίζω νὰ δισταῶ. Γιατὶ δὲν πιστεύω ποτὲ
νὰ τὸ νομίζετε δυνατό ὅταν γράφετε τὴν καθαρεύ-
ουσα. Ἐδῶ τὸ ζήτημα εἶναι πῶς ἀπλῶς, δὲ μὴδὲ
οὔτε γιὰ αἰσθητικὴ οὔτε γιὰ καλλιτεχνία. Ὁ χω-
ριάτης πρέπει νὰ σπουδάζει πρῶτα μιὰ γλώσσα
νευροσπαστικὴς κι' ἐπεὶτα νὰ μάθει κάτι πού θὰ τοῦ
δώσει ἢ θὰ τοῦ αὐξήσῃ τὸ ψῶμι.

Ἀλλὰ ἐστὶ ψοφούμεν τῆς πείνας.

Σὰς τῶγραφε κι' ἓνας ἀπλοϊκός:

«Καλὴ εἶναι ἡ μελισσοκομία κ. Τουφεξῆ, ἀλλὰ
ἔχει δύσκολες λέξεις».

Κι' ἐγὼ προσθέτω νὰ μὴν παραπετάς τὰ λό-
για τοῦ χωριάτη.

Α. Μ.

ΣΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Εἴτανε τῶν Ἀγιοποστόλων ἀνήμερα.

Ἄλλοτε γινόντανε μεγάλο πανηγύρι στὸ ζω-
κλῆσι τοὺς μέσα στὸ δάσο· μὰ τώρα ὁ κόσμος λεί-
φτηκε βλέπεις, δὲν τοῦ ἀρέζει ἡ πολλὴ βοή. Τώρα
ἐκεῖ πᾶνε μοναχὰ οἱ παρακατινοὶ καὶ μεθοκοποῦνε
μὲ νταβούλια καὶ ζουράδες· οἱ καλοὶ καλοὶ μπαί-
νουνε μὲς τὶς βάρκες τὸ βράδι βράδι· κι' ἐρχονται
κατὰ τὸ βορινὸ περιγιάλι, ἐκεῖ μπρὸς στὰ μνήματα,
καὶ περνοῦνε τὴν ὥρα. ἄλλοι πάλι πᾶνε πεζοὶ στὸ
ἴδιο μέρος καὶ καθοῦνται στὴν ἀμμουδιὰ μὲ τὸ ρα-
κάκι τοὺς μὲ τοὺς μεξέδες τοὺς καὶ τὸ γλεντᾶνε
ἀπὸ λίγο.

Μιὰ ὥρα πρὶ νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος τὰ κατα-
γιαλὰ εἴτανε γιομάτα ἄντρες καὶ γυναῖκες, πού κα-
θότουνε παρῆες, παρῆες, κι' ὁ γιὰλὸς μέσα γιομάτος
βάρκες. Ὁ καιρὸς πολὺ βολικός. Ἡ θάλασσα ἀτά-
ραχη ἀντικαθρέφτιζε τ' ἓνα μέρος τὸν ἥλιο τὸ γε-

σὰν τὸ Ματσούκα, καὶ δὲν πιστεύουμε νὰ εἶναι πολλοὶ
πού νὰ δουλεύουν ἔτσι, δὲν κοροϊδεύονται ἀλλὰ χε-
ρακροτοῦνται. Τί φταίει ὁ ἄνθρωπος ἂν οἱ φημερίδες
γράφουν ὁλόγαν γι' αὐτόνε; Μήπως πᾶει διακονεῦν-
τας, ἀλλὰ Ράδο, τὴ ρεκλάμα; Κ' ἐπειτὶ τὸ κάτου
κάτου, παραδεχόμεστε πὼς κατάντησε Ἑθνικὴ πλὴγὴ
ὁ Ματσούκας, μὰ πιστεύτε μας πὼς σὲ τέτιγ γερό
κορμὶ πούναι δὲ τὸ δικό μας δὲ βλάπτει καὶ μιὰ
πλὴγὴ γιὰ νὰ ξεθυμαίνει ἀπ' αὐτὴ ἡ πλέρια γερο-
σύνη μας.

Οἱ παλαιότεροι ἀνοίγανε φουντανέλες γι' αὐτὸ
τὸ σκοπὸ. Πάρτε λοιπὸ γιὰ μιὰ φουντανέλα, μὰ φουν-
τανέλα χρήσιμη, καὶ τὸ Ματσούκα, ὅσοι πειραζέστε
ἀπὸ τὴν κουβέντα πού γίνεται γιὰ τὸν πατριωτισμὸ
τοῦ στὶς φημερίδες μας.

ΜΠΟΡΕΙ

νᾶχει κι' ἄδικο, δὲν ξέρουμε, ὁ ὑποπλοίαρχος πού-
στελε γράμμα γιομάτο βρισιεῖς στὸν κ. Νώντα Ντε-
ληγιάννη, μὰ ἡ πράξη του κάθε ἄλλο παρὰ ἀντιπει-
θαρχικὴ εἶναι, καθὼς τὴ χαρακτηρίσανε οἱ φημε-
ρίδες.

Ὁ κ. Ντεληγιάννης εἴτανε μιὰ φορὰ Ὑπουργὸς
τῶ Ναυτικῶνε, μὰ τότε δὲ βριστήκε ἀπὸ τὸν ὑπο-
πλοίαρχο, τὸν κατώτερό του. Βριστήκε σήμερα πού
δὲν εἶναι πιά Ὑπουργός, δὲν εἶναι δηλ. ἀνώτερός
του, πού εἶναι μοναχὰ βουλευτὴς, πολίτης, καὶ μπο-
ρεῖ ἀξιόλογα νὰν τονε βρίσει κι' ἓνας ναύτης—ἀδιά-
φορο τώρα ἂν ὁ ναύτης ἢ ὁ ὑποπλοίαρχος πού βρίζει
ἓναν πολίτη δίνει λόγο στὸν Εἰσαγγελεῖα.

Ὅσοι ὑποστηρίζουνε πὼς στὰ δυὸ πολεμικὰ
Ὑπουργεῖα πρέπει νὰ διορίζονται Ὑπουργοὶ εἰδικοί
κι' ὄχι ὅποιοι, τύχει ἀπὸ τὴν πλειονοψηφία, θᾶχουνε
δῶ κι' ὀμπρός καὶ τὸ γερό αὐτὸ ἐπιχειρήμα πὼς οἱ
τέτιοι Ὑπουργοί, κι' ὅταν ἀκόμα φύγουν ἀπὸ τὰ
Ὑπουργεῖα, δὲ θὰ μποροῦνε νὰ βρίζονται ἀπὸ τοὺς
κατωτέρους τοὺς.

LE MONDE HELLÉNIQUE

Journal français bi-hebdomadaire

Directer : S. Pappas

Bureaux 2 rue des Philhellènes

φιά ψῶμι κι' ἐφευγε πίσω στὸ παζάρι γλήγορα. Ἡ
μάννα του κάθε μέρα τοῦ ρίχνονταν νὰ τῆς μάσει
λιγάκι τὰ λουριά· ἀφέντη τοῦ κεφαλιού της φέραμαν
σπίτι της; Θὰ μὰς ἀνεβῇ καὶ στὸ κεφάλι της ἀρ-
γότερα. Πὼς θὰ κάμουμε μὲ ταύτη, ἔτσι;—Κι' αὐ-
τὸς τί νάλεγε; Κατάλαβε τί τῶνε· τῶδωκαν δια-
μάντι καὶ βγήκε κάρβουνο. Κι' ἄρχισε νὰ τρώει τὴν
ψυχὴ του καὶ νὰ συλλογιέται πὼς θὰ ζήσει, πὼς θὰ
πάει ἔτσι, κι' ἔλεγε νὰ τῆς εἰπῇ τίποτε, μὰ πάλι
δὲ ντρώμαε νὰ τῆς κάμει λόγος ποτέ. Πήγαινε στὸν
καφενὶ δίχως ὁρεξὴ γιὰ δουλιὰ, κάθονταν σὲ μιὰν
ἄκρη καὶ μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸν τοῖχο ξετύ-
λιγε τ' ἀτέλειωτο κουδῆρι τῆς συλλογῆς ἀπὸ τὴν
ἀρχὴ καὶ δὲν ἐβρίσκε ἄκρη καὶ πάλι τὸ μάζωνε ὡς
ὅπου τῶκρενε κανένας καὶ τὸν ξύπναε.

Γύρναε σπῆτι κι' ἡ γλώσσα τῆς γυναίκας του ἔ-
κοφτε κι' ἔρραφε, ἀλάρωτη. Κάθονταν στὸ τραπέζι
ἄκριτος, ἔτρωε ἄκριτος, σηκώνονταν ἄκριτος. Ἡ μάν-
να του τὸν κοίταε καὶ πήγαινε κρυφὰ κι' ἔκλαιε, ἔ-
κλαιε. Τὸν ἔβλεπε πού μαραίνονταν ἔτσι καὶ
μαλλιαζόνταν ἡ καρδιά της. Δὲν ἤξερε κι' αὐτὴ τί
νὰ εἰπῇ. Ἀρχισε νὰ πιστεύει τὰ λόγια τοῦ κόσμου,
πὼς κάτι θὰ εἶναι στὴ μέση, ὁ κόσμος πού λέει κάτι
θὰ ξέρει. Κι' ὅλο μαῦρες σκέψεις τῆς ἔρχονταν καὶ

φοβοῦνταν νὰ τὸ μολοῖται μέσα τῆς ὅτι μάγια τό-
καμαν, γιατί ἅμα τὸ συλλογιώταν, πνίγονταν στὰ
δάκρι. Ρώτησε ξορκίστρες κι' ἄλλες πού ἤξεραν
νὰ χαλᾶν μαγικά, μὰ στὰ χαμένα παιδεύονταν.

Πέρασε κάμποσος καιρὸς καὶ μὲ χίλια στανὰ
ἀπόχτησαν παιδί. Εἶπαν ὅτι θ' ἀλλάξει ἡ τύχη.
Καινούριος ἄγγελος μπήκε μέσα. Μὰ πάλι τίποτε.
Τὸ παιδί εἴταν ἀδύνατο, μαρμαζιάρικο κι' ἔκλαιε ἀ-
λάρωτο, σπούριζε ὡς ὅπου βράχνιαζε καὶ τοῦ πιάνον-
ταν ἡ φωνή. Τὴ νύχτα, τὰ μεσάνυχτα λάχτιζε συ-
χνὰ, ξύπναε κι' ἔβανε τὰ κούσματα πού σηκώνονταν
ὅλοι στὸ ποδάρι.

Κανένας εἰδικὸς τοῦ Γιάννη δὲν πατοῦσε στὸ σπῆ-
τι του, κανένας γείτονας δὲν ἀνοίγε κουβέντα μὲ τὴ
γυναίκα του καὶ τριγύρω ἀπὸ τὸ σπῆτι ὅλος ὁ κό-
σμος κρυφομιλοῦσαν κι' ἔλεγαν καὶ τὸ εἶχαν στὸ στό-
μα τοὺς. Εἶχε γίνῃ τριγύρω μιὰ ἀτμόσφαιρα πού
τοὺς εἶχε ζῶσει καὶ αὐτοὶ εἴταν χωρισμένοι ἀπὸ τὸν
ἄλλο κόσμο, πού ἔρριχναν στὸ σπῆτι τὸ ἄγριο—ἔτσι
φαίνονταν—μιὰ ματιά παράξενη σὰ νὰ ἔρριχναν
ἀπάνω του τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος. Κ' ἡ γυναί-
κα τοῦ Γιάννη οὔτε τὴν ἐμελενε καν, οὔτε δόντι τῆς
ἐτρίζε καὶ δὲν ἀλλάζε τὰ φερόματά της. Ὅταν πῆ-
γαινε στὴ μάννα της καὶ τάλεγαν κι' ἀνάφεραν τὰ

λόγια τοῦ κόσμου, ἡ κόρη χόπ σηκώνονταν καὶ μὲ
τὸ δεξὶ τὸ χέρι στὴ μπάλλα καὶ τ' ἄλλο στὴ μέση
ἔλεγε:

—Ἀμ, δὲ βλέπεις, δούλα θὰ τῆς γίνω τώρα καὶ
κοπέλλι! Τί θάρρεφε ἡ τέτι καὶ ἡ πάντια! κι' ἄρχιζε
τὸ βρισολόγι γιὰ τὴν πεθερὰ της, γιατί αὐτὴ τῆς
εἶχε μπεῖ στὸ μάτι καὶ δὲν τὴν ὑπόφερνε.

Κ' εἶχαν γένῃ μολόγημα τοῦ κόσμου κι' ὅλου τοῦ
χωριοῦ κι' αὐτὲς ἔκαναν τ' ἀδιάφορο: δὲν πᾶν νὰ
λὲν, μὰς ἔκοφαν τὰ πράσα!

Μὰ ὁ Γιάννης εἶχε καταντήσει μισός. Τὰ μάτια
του εἴταν σθεσμένα ὁλότρελα καὶ βαθὰ χωμένα στὸ
κούτελο. Εἶχε ξεπέσει κι' εἶχε γίνῃ κακὴν κακῶς.
Δὲν κοιταζόνταν καθόλου. Στὸ δρόμο πήγαινε σιγὰ
σιγὰ, καμπουριασμένη, μὲ τὸ κεφάλι κερμαντζου-
λιασμένο. Οὔτε τὴ δουλιὰ του κοίταε, οὔτε τὸ σπῆτι
πιο. Στὸν καφενὶ κατέβαινε ἄργα καὶ τῶδανε στὸ
πιπὸ μόνος του. Κάθονταν στὸ παράθυρο καὶ χ-
ζευε ὅζω κάτω, στ' ἀμπέλια καὶ στὶς ράχες. Ἀζα-
φρα σηκώνονταν, ἐπαινε τὸ γιαλὶ στὸ χέρι κι' ἔπινε,
ἔπινε ρακί. Τσιγάρο ἓνα ἔρριχνε, ἄλλο ἀναφτε. Κου-
δεντίζε ξεχασμένα καὶ κομμένα, ἀπὸ τὸν ἓνα λόγος
πῆδαι στὸν ἄλλο.

Κατόπι τῶρριζε στὰ χαρτί. Ἀπὸ τὸ βουρνὸ ὡς

μένο, και γίνονταν ἐκεί δόξα λαμπρο ἀστὲρ, κι ἀχτι-
δοβολούσε.

Πέρα στὴ δύση φαίνονταν τὰ βουνά τῆς ἀντι-
κρυπῆς στεριάς καθάρα κι ὁ ἥλιος προχωρούσε νὰ
φιλήσῃ τὶς κορφές τους, κι ὅσο χαμήλωνε ὁ ἥλιος,
τόσο γλυκαίνανε τὰ χρώματα τῆς δύσης.

Οἱ βάρκες καὶ τὰ καΐκια στεκούνταν ἀραγμένα.

Τέλος φούτηξε ὁ ἥλιος, κι ὁ οὐρανὸς κατακεῖ
ἔγινε χρυσοκόκκινος, πῶς σκούρος πού ἀγγίζει τὰ
βουνά καὶ πῶς ἀνοιχτὸς ἀψηλότερα, κι ἀπάνου ἀπάν-
ου ἔπαυσε κατὶ γλυκὴς χρωματώσεως πού δὲν παρα-
στήνουνται μετὰ λόγια.

Μὲ τοῦ ἡλίου τὸν βασιλεῖα συνταραχτήκανε
κ' οἱ βάρκες κι ἀρχίσανε νὰ διασκορπίζονται ἐδῶ
κ' ἐκεῖ ἀπ' ὅσες τίς μεριές καὶ σὲ κάθε διέφυση,
καὶ μὲ ποὶς ἐπιβάτες μέσα, καὶ μὲ τὰ κουπιά τους,
πού λίγο λίγο χαϊδεύανε τῆς θαλάσσης τὸ γυάλο
μοιάζανε σὰ μηχανήτοι σκαθάροι περμένοι ἀνάσκε-
λα μὲς' στὸ νερό, πού παραζάανε τὰ πόδια τους τοῦ
κάκου ζῆλῶντος βοήθειαν. Σύνωρα ἀρχισε κ' ἕνας
ἀταχτος θόρυβος, γιατί ἀπὸ κάθε πλευρὸν ἔβγαине
μιά φωνή ἄλλου τραγουδοῦσαν κορίτσια, ἄλλου
παιδιά, σ' ἄλλο ἀρμονίκες, σ' ἄλλο κιθάρες καὶ
μαντολίνα καὶ σ' ἄλλο φλάουτα καὶ βιολιά, πού
τίποτες δὲ μπορούσαν νὰ ξεχωρίσεις, κι ὥστόσο ὅλοι
διασκεδάζανε.

Ἐάφνου ὁ θόρυβος σήκωσε γιὰ μιὰ στιγμή.

Καβατζάροντας τὸ μῶλο πού χωρίζ' ἐκεῖνο τὸ
καταγάλιο ἀπ' τῆς χώρας πὸ λιμάνι φάνηκε, σὰ
νύφη στολισμένη μὲ σημαίες καὶ σινιάλα, ἡ ὡραία
«Περιστερά» ἡ ἀσπροβαμμένη βάρκα τοῦ Νικολῆ
τοῦ Μερακλή, τοῦ βαρκάρη, καὶ τὸ καϊστράλι, πού
μὲ τὸ γέριμα τοῦ ἡλίου λίγο λίγο δυνάμωνε, ρού-
σκωνε τὰ λευκά παννὶ τῆς καὶ τὴν ἔκαμνε νὰ
γλιστρεῖ, νὰ χύνεται σὰ νεροφίδα.

Καλέφωνα κορίτσια γλυκοτραγουδοῦσαν ἀπὸ
μέσα :

Γιὰ ἐδῆ δαχτύλις ὁμορφὴ πού πρέπει ἡ ἀρραβῶνα,
γιὰ ἰδὲς μαλλιά βασιλίσσας πού πρέπει τοὺς κορόναο.

Ἐρχόταν τὸ καινούριο τὸ συμπεθερολόι, ὁ Θα-
νάσης ὁ Βινιῶλης μ' ὅλο τὸ συγγενολόι του, μὲ τὸν
ἀδερφό του τὸν ἀρραβωνιασμένο προχτὲς ἀκόμα, καὶ
μὲ τὰ συμπεθερία ἡ Χρυσή, ἡ νύφη του, ἔλαμπε
μὲς' στὰ μετεξώτ' καὶ στὰ διαμάντια, ἡ καλότηχη,
ὅλα δῶρα τοῦ κουνιάδου τῆς, τοῦ ἀρχοντα, πού,
καθὼς λέγαν οἱ κακὲς γλώσσες, τὴν ἀγαποῦσε ἀτός

του. Ἐτοῦτη λοιπὸν γκιωμαζάνε τὰ κορίτσια τρα-
γουδώντας.

Ὁ Θανάσης ἀφ' ὅς, πού λέτε, ἀπὸ παιδί εἶχε
ξενιτεφτεῖ κ' ἔκανε χρόνια στὴν ξενιτειά, κατὸ
στὴν Ἀφρική. Καὶ τώρα τελεφεταῖ, σὰν ἐπαψ' ἐκεῖ
κατὸ ὁ πόλεμος, γύρισε στὴν πατρίδα, παλληκαρι,
ὁμορφος, παχουλός, κοντακιανός, χαριτωμένος, καὶ
τὸ σπουδαιότερο πλούσιος μὲ τὸ παραπάνου. Οἱ
κακογλωσσίες πού σπερματολογούσανε σὲ βάρας του οἱ
καλοὶ καλοὶ τοῦ τόπου γιὰ τὸν τρόπο πού κέρδιζε
τάχα τοὺς παραδες, δὲν τοὺς μπόδιζανε νὰ τὸν ὀνει-
ρέβουνται καὶ γαμπρὸ γιὰ τὶς κόρες τους ἀφ' ὅς
ὅμως τὸ βροπατοῦσε.

Ἐδὲ ἦρθε, γαρέμισε καὶ ἐκναστήκωσε μεγαλό-
πρεπο τὸ πατρικὸ τους σπίτι, ἔβαλε σερμαγιὲ τοῦ
ἀδερφοῦ του, τοῦ Μίμη, πού εἴτανε κλέφας σ' ἕναν
τσαγκάρη καὶ τοῦ ἔνοιζε διὰ τοῦ ἀργαστήρι, πάν-
τρεψε τὴ μεγαλύτερη τὴν ἀδερφή του μὲ τράχωμα,
κι ὁ ἴδιος ἀνακατέφτηκε ἀμέσως στῆς χώρας τὸ ἐμ-
πόριο κ' οἱ δουλειές του δὲν πῆγαιναν ἄσκημα.

Ἡ Χρυσή τῆς χήρας τῆς Μελιενας, ἡ φτωχο-
πούλα, εἴτανε γειτόνισά τους, τὸ σπίτι του ἔδλεπε
μὲς' στὸ σπίτι τῆς. Εἴταν ἑφτάχρησ κοπέλλα, τὰ
στήθια τῆς εἴχανε μιὰ στρογγυλὰ προκαλεστική,
στὰ ματόκλαδά τῆς εἶχε μιὰ μάγεια ξεχωριστή,
μαλλιά μακριά, τετράξανθα, μπόι κυπαρισσένιο. Δὲν
εἴτανε βολετὸ νὰ μὴν ἐλκύσει (1) τὴν προσοχὴ παλ-
ληκαριοῦ, πού ἔξερε ὅπως ὅπως ἀπὸ κόσμο.

Οἱ γειτόνισσες λέγανε, πὼς τὸν παραμένευσαν
πολλὲς φορές, πού καθότανε στὸν καναπέ κοντὰ
στὸ παραθύρι μ' ἕνα βιβλίο στὸ χέρι γιὰ πρόφαση
καὶ λάτρεβε μυστικά τὴ θεὰ κείνη, εἴτε σὰν ἀνεβο-
κατέβαινε καμαρωτὴ σὰν πέρδικα μὲ τὰ μαλλιά
τὰ ξέπλεγα, πλούσια χυμένα στὶς πλάτες, εἴτε σὰν
καθόταν ἀπλοϊκὰ ὅζω, μπρὸς στὴν πόρτα τῆς,
μ' ἄλλες γειτονοπούλες, ἔχοντας τὰ μαλλιά πλεγμένα
σὲ μιὰ πλεξούδα παχιά καὶ μακριά. Ἀλλες πῶς
ἀπόκοτες λέγανε πὼς εἶδαν καὶ τὴν ἴδια νὰ τοῦ
κάνει ἀπ' ἀντίκου καμώματα καὶ λίγο τὰ πράματα
ἀρχίσανε κιόλας νὰ κοινολογιοῦνται.

Ὡστόσο τὴν περασμένη Κυριακὴ ἀνεπάντεχα
κι ἄξαφνα ἀκούστηκε πὼς ἀρραβωνιάζεται ὁ ἀδερ-
φός τοῦ Θανάση Βουλῆ, ὁ Μίμης, καὶ παίρνει τὴν γει-
τονοπούλα του τὴ Χρυσή τοῦ μακαρίτη τοῦ Μελίου.

Οἱ καλὲς γειτόνισσες σκανταλιστήκανε.

—Τί πράματα εἴταν ἀφ' ὅς μαθῆς; Ἀκούς ὅσ' αὐτὰ

(1) Ἐλκύω λέει ὁ λαὸς καὶ τὸν ἐννοεῖ.

καὶ χτὲς νὰ τῆς κάνει τὰ γλυκά μάτια ὁ μεγαλύ-
τερος καὶ τώρα νὰ τὴν παρὲι ὁ μικρός; Μπα μπά
μπα! Θὰ χαλάσει ὁ κόσμος!

—Ἀκρι καίρου, παιδάκι μου, ἄκρι καίρου,
τάκουσ:

—Καὶ πὼς νὰ γίνε ἀφ' ὅς μαθῆς;

—Ἀμ' τί κείνος ὁ ἀρχοντας ἀφ' ὅς θάλα πά-
ρει; τὴ δίνει τοῦ χάχα τοῦ τσαγγάρη καὶ ... ξέρεις
τί σοῦ λέω...

Ὅπως κι ἂν εἴτανε ἡ ἀρραβῶνα ἔγινε τὴν Κυ-
ριακὴ τὸ βράδι, καὶ σήμερα ἐρχόνταν ἔτσι ὅλοι
μαζὶ μὲ τὴν «Περιστερά» τοῦ Νικολῆ τοῦ Μερακλή,
πού εἴτανε μοναδικὸς δταν εἴτανε νὰ κάνει ἐπίδειξη,
καθὼς τὸ δειχνε καὶ τὸ παρανόμι του.

—Παντέξτε σάσε λέω νὰ πάμε ὀλοπίσω νὰ σοῦ
τοὺς καμὼ ὅλους ν' ἀφήσουν τὸ γλέντι τους καὶ νὰ
κοιτάζουν ἐμάς!

Κι ὅπως τὸ εἶπε τὸ ἔκανε καθὼς εἶδαμε. Κι
ἄμα παρατήρησε πὼς ἔλκυσε τὴν προσοχὴ τοῦ κό-
σμου τὸ πῆρε πιότερο ἀπάνου του καὶ δὲν ἦρθε μὲ
μιάς ν' ἀράξει, μόνε κάμνοντας κατὰ τὴ Βαθιά,
τ' ἀντικρυνὸ ἀκρωτήρι, μὲ τὸ δρόμο πού εἶχε ἡ
βάρκα πέρασε περὶ φανα διπλὰ ἀπὸ τίς ἄλλες καὶ
προχώρησε, κι ἀφ' ὅς πῆγε κάμποσο, πόδισε, καὶ
φέρνοντας μιὰ μεγάλη βόλτα τραβήξε σειστή καὶ
πεταχτὴ κι ἀράξε μεγαλόπρεπα κοντὰ στὶς ἄλλες.
Ἀφ' ὅς εἴταν ὅλο.

Ὁ κόσμος ἔακλουθοῦσε τὸ γλέντι του. Ὁζῶ
στὸ κατάγιαλο εἴχαν πιασὶ χοροὺς, ἐδῶ μὲ τρα-
γουδία, παρακάτου μὲ ὄργανα. Μὰ τὸ μεγαλύτερο
τὸ κακὸ τὸ κάμνανε ὅσοι γύριζαν ἀπ' τοὺς Ἀγία-
παστόλους, ἄλλοι καθάλλα, ἄλλοι πεζοί, ὅλοι με-
θυσμένοι, τραγουδώντας, σκούζοντας, φωνάζοντας,
ρίχνοντας τουφέκια στὸν αἶρα.

Θὰ εἶχε ὡς μισὴ ὥρα πού βασιλεῖε ὁ ἥλιος κι
ἀρχισε νὰ μουχρώνει. Ὁ οὐρανὸς εἶχε πάρει ἕνα στα-
χτὶ χρώμα καὶ κάπου φάνηκανε κατὶ συννεφάκια.
Ὁ κόσμος βρισκούτανε στοῦ ξεφάντωμου τὸ κορύ-
φωμα. Σύνωρα μιὰ κουκουβάγια, καταφρονώντας
ὅλον ἐκεῖνο τὸν κόσμον καὶ τὴ βοή του, στάθηκε
σὰ στὴ σκεπὴ τῆς μεγάλης πόρτας τῶ μνηματιῶν
καὶ φώναξε μὲ στριγγιὰ φωνὴ τρεῖς φορές:

—Κούκου-κού! κούκου-κού! κούκου-κού! Κι ἀπ'
ἐκεῖ πέταξε ἀψηλά.

Ὅλος ἐκεῖνος ὁ χαροκόπος κόσμος ἀνὰ τριχίσε
μὲ τῆς κουκουβάγιας τὸ κράξιμο σὰ νὰ πάτησε
ὀχιά, καὶ γιὰ μιὰ στιγμή σωπάσανε. Ἡ φωνὴ τῆς

τὸ βράδι δὲν τὸ κύνει ἀπὸ τὸ σιγά. Μόνον τὸ βράδι
κάπου πῆγαινε ἐπὶ σπῆτι ἀργά. Τὸ μεσημέρι ἂν
καμιὰ βολὰ τῶφανε ἡ μάνα του τίποτες ἔτρωε,
ἄλλοιως οὔτε τοῦ πῆγαινε στὴ γυνάμη γιὰ φαγί.
Κάθε μέρα ἄκουε ὅτι ἡ γυναῖκα του μάλωνε μὲ ὅλον
τὸν κόσμον, γιὰ τὸ νερό τοῦ κήπου, στὴν πλύση καὶ
ἀπὸ ὅ,τι αἰτία. Βρίσματα καὶ κατάρες μὲ τὸ σακί
μ' ὅποιον πιάνονταν. Κι ὁ Γιάννης ἄρχισε νὰ μὴ
τὴν ζυγώνει πῶς. Τοῦ φαίνονταν σὰν στοιχὸ καὶ τὴ
φοβοῦνταν καὶ δὲν τίς ἔκρινε. Μονάχα τὸ παιδί τῶ-
δινε κάποια παρηγοριά. Τόπαινε στὰ χέρια, καὶ
τὸ κοίταε, τὸ κοίταε μέσα στὰ μάτια, σὰν νὰ ἤθελε
νὰ βαθύνει μέσα του τί εἶχε. Κατόπι τὸ ριλοῦσε μὲ
τόση θέρμη κ' ἀγάπη πού τὸ παιδί ἔβανε τὰ σκού-
σμα. Καὶ τότες τῶφανε ἔτσι κατὼ κ' ἔφευγε χω-
ρὶς νὰ γυρίσει νὰ ἰδεῖ ὅπως του. Ὅπου κ' ἂν ἐπε-
φτε τὸ μάτι του, ἐκεῖ καρφώνονταν. Λὲς καὶ βρισκε
ἐκεῖ κείνο πού τὸν βασάνιζε καὶ ράξανε ἔτσι χωρὶς
σκέψη καὶ τὰ μάτια του φαίνονταν παγωμένα,
κρουσταλλιασμένα κι ἀψυχ. Βολές, βολές ἔκλειε τὸν
καφενὲ τίς μέρες πού θαβότανε κάνα παρὰ καὶ πολ-
λές βολές τὸν εἶδαν κλεισμένο τὸ Σάββατο πού γί-
νονταν παζάρι κ' ἔπεφτε κόσμος στὸ χωριό.

Κι αὐτὸς δὲν ἔξερε τί τοῦ γίνονταν. Ἐκανε

νὰ ρωτήσῃ τὴν ψυχὴ του κ' ἀπὸ ἐκεῖ καμιὰ φωνὴ
δὲν τῶδινε ἀπόλογο. Μιὰ ἡσυχία καὶ μιὰ γαλήνη
βασιλεῖε ἐκεῖ μέσα. Καμιὰ ταραχὴ, κανένα κού-
νημα. Εἴταν μιὰ λίμνη ἡ ψυχὴ του μὲ παστρικά,
ξάστερα τὰ νερά τῆς καὶ καθιέφτιζε ὅλα μέσα τῆς
χωρὶς ν' ἀπομένει τίποτες ἀπάνω τῆς. Ὅλα πέρα-
ναν σὰν ἔσκισαι καὶ χάνονταν πάλι. Καὶ δὲν εἶχε
πάτο καθόλου κ' ὅταν ἐρριχνε τὸ λιθάρι γιὰ νὰ
βρῇ τίποτες, ἐρριχνε στὸν ὠκεανὸ πού δὲ βρίσκεται
τὸ βυθὸς του καὶ χάνονταν στὴν ἀναζήτησή του. Κι
ὅλα διαβαῖναν ἀπὸν ἀπάνω στὰ νερά, πού ἔμεναν
ἀκούνητα καὶ ἴσια. Μονάχα ὅταν ἔβλεπε τὸ παιδί
του, σὰν ἕνα ἀγέρι ἀλαφρὸ ν' ἀπλώνονταν καὶ νὰ
χάιδευε τὰ ἡσυχὰ νερά τῆς ψυχῆς του, ἕνα ἀπόκο-
μο χαμόγελο καὶ μιὰ ἀπόδαθη φέξη τρεμούλιαζαν
στὰ μάτια του. Κι ὅταν πάλι ἀρχίζε νὰ σκούζει,
εὐτὺς σκοτεινιάζαν τὰ μάτια του κ' ἡ ψυχὴ του
πάγωνε ἄξαφνα κ' αὐτὸς γύρνε τάνασκελα καὶ μὲ
τὰ μάτια ἀνοιχτὰ ἀγκομαχῶσε νεκρωμένος. Κ' ἐμ-
παινε ἡ μάνα του μέσα καὶ τὸν κοίταε κ' ἔκλειε
ἡ καρδιά τῆς, ἔκλειε. Μὰ πνίγοντας τὰ δάκρια
μέσα, τὸλεγε κουμπιασμένα :

—Τί ἔχεις, Γιαννάκη μου, κ' εἰς' ἔτσι; ὅλος συλ-
λοισμένο σὲ βλέπω!

—Πῶς; τί εἶπες μάνα;

—Τί ἔχεις, παιδί μου;

—Τί ἔχω! Δὲν ἔχω τίποτες. Σοῦ φαίνομαι πὼς
ἔχω τίποτες; Ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτες, οὔτε εἶχα,
οὔτε ἔχω. Καὶ βαθιὰ ἀναστενάξε.

Κ' ἡ μάνα του μὴ θαστώντας τὰ δάκρια ἔφευ-
γε πάλι. Μήνας δὲν ἔξερε, ἡ μαύρη, τί εἶχε ὁ γιὸς
τῆς; Τῶξερ καὶ τὸ παραήξερε ἡ θλιβερὴ καὶ τῆς
ροκάνιζε τὴν καρδιά καὶ τῆς σέπονταν τὰ φυλλο-
κάρδια καὶ πνίγονταν στὰ κλάματα καὶ στ' ἀναρυλ-
λητά. Τὸ καταλάβαινε ἡ κακομοιριασμένη, μὰ τίνας
νὰ τὸ εἰπεῖ; νὰ ξεθυμάνει λίγο, νὰ πάρει ἀγέρα
τάστ' ἡ τῆς; Κι ἀποφάσιζε νὰ τὸ εἰπεῖ τοῦ παι-
διοῦ τῆς καὶ κίναε κ' ἔβανε ἕνα λόγο κ' ὅτι τὸν
ἔβλεπε δὲν πρόφτανε νὰ ματανοῖσει τὸ στόμα, λι-
γώνονταν χιλιολυπημένη καὶ κουτσοκεφαλιασμένη.
Κι ὅλο τὸ σπῆτι, ἄμα ἔπαυαν οἱ γκρίνιες τῆς νύ-
φης, ἔαλισμένο καὶ τρανταγμένο, ἔπεφτε σὲ μιὰ λύ-
πη καὶ μιὰ νέκρα, πού ἔλεγε πὼς θὰ σηκωθοῦν τὰ
πράματα νὰ σὲ πνίξουν καὶ τὰ ρούχα νὰ σὲ σφιχτο-
φασκίσουν καὶ τὰ στομάτια νὰ σὲ σκεπάσουν σὲ
μιὰ ἀσφυξία φριχτή. Καὶ μέσα στὴν ἀγρία κεί-
νης τῆς σιωπῆς ὅλα φαίνονταν ταραγμένα κ' ὄχι
στὸν τόπο τους, ἄλλα ριγμένα ἐδῶ κ' ἄλλα ἐκεῖ :

κουκουβάγιας είναι βέβαια πάντα κακορίζο σημάδι, μὰ πολὺ περισσότερο τώρα, πού ἐβγαίνει ἀπ' τὰ μνημόρια.

Μιά μικρή παρέα πού ἔτυχε νὰ περνᾷ κείνη τὴν ὥρα μπρὸς ἀπ' τὴν πόρτα τῶ μνημάτων σταθῆκε τρομαγμένη.

Γιατί ἴσα ἴσα ἀπὸ πάνω της νὰ φωνάζει; Ποιὸς τοὺς ἄραγες θὰ κακοπάθει; Καθένας εἶπε κι ἀπὸ μιὰ βρισιά:

— Σκασιμός κακοχρονιάχεις!

— Ὁῶ ἀπὸ δῶ καὶ μακριά!

— Αἶ τὴν ἄτιμην!

— Δέ μου γλυτώνει, εἶπε ἕνας τους, μὲ τὸ δίκανο στὸ νῆμο, κ' ἐφτός τῇ ματιάζει ἴσα ἴσα τὴν ὥρα πού σηκώθηκε στὸ φτερό.

Ὁ κόσμος εἶχε παρατήσει τὸ γ' ἐντί του καὶ παρακλουθοῦσε μὲ καρδιοχτύπι τὴν κουκουβάγια.

Μὲ τὸν χρότο τοῦ τουφεκιοῦ τὸ πουλί εἰδείζε πῶς ζαλίστηκε, γύρισε τρεῖς τέσσερες κουτροβάλες στὴν ἀέρα κ' ἔκανε νὰ πέσει στὴ θάλασσα, μὰ μόλις ἀγγίζανε τὰ φτερά του τὸ νερό ἔκανε κούραγιο κ' ὑψώθηκε πάλι.

— Οὐάαα!!! ἔκοψε μιὰ βουή, μέτ' ἀπ' τὸ γιὰλό κι ἀπ' ὅζω πού καθότουσε τὸ πλῆθος.

Ὡστόσο ἡ κουκουβάγια τράβηξε καὶ καθίσε π' στὸ κατάρτι τῆς βάρκας πού ἔτυχε πιὸ κοντὰ· φῶς φανερά εἶτανε πληγωμένη.

Ἡ βάρκα ἐκείνη εἶταν ἡ «Περιστέρα» πού εἶχε μέτα τὰ καινούρια συμπεθέρια. Ὅλο τὸ πλῆθος της — γυναῖκες τὸ πιότερο — σηκώθηκαν στὸ ποδάρι, σκουίζοντας, φωνάζοντας, σκληρίζοντας, σειόντας τὰ χέρια τους, τὰ μαντήλια τους, τίς ὀμπρέλλες τους, κατὰ τὸ πουλί. Κ' ἡ βάρκα ἀκούρισε δεξιά κι ἀριστερά πού λίγο εἰλεψε ν' ἀναποδογυρίσει.

— Μὰ καθήστε, βλοσυρμένες, μὴν κάνετε ἔτσι καὶ θὰ βουλήξουμε! φώναζε ὁ βαρκάρης.

Φοβηθήκανε μιὰ, πιότερο ἀπ' τῆς βάρκα τ' ἀσκουρίσμα παρὰ ἀπ' τὰ λόγια τοῦ βαρκάρη, καὶ καθήσανε, μὰ δὲν πάψανε νὰ φωνάζουνε!

— Εὐὸ! ξοὸ! καὶ νὰ φοβερίζουν τὸ πουλί.

Κ' ἐκεῖνο τὸ κακόμοιρο τρομαγμένο καὶ βαριεστισμένο ἀπ' τὴν ἀθρόπινη ἀπαθροπιά ἔβαλε τὰ δυνατὰ του νὰ πετάξει.

— Ἀαα! ἰ... ἰ... οὐ ου ου! λογιῶ λογιῶ σκληρίδες βγάζοντας τώρα οἱ γυναῖκες σηκώθηκαν ὅλες ἀσυναίσθητα ἀπλώνοντας τὰ χέρια κατὰ τὸ πουλί.

Ἐκεῖνο ἔκαν' ἕνα δοξάρι στὸν ἀέρα κ' εἶπεσε

μὲς' στὸ γιὰλό, κ' οἱ γυναῖκες ὅλες γείρανε ἀπ' τὸ ἴδιο πλάι τῆς βάρκας γιὰ νὰ τὸ διοῦνε.

Ἡ βάρκα δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσει ἰσορροπία κι ἀλμπούρισε χύνοντας ὅλους τοὺς ἐπιβάτες της στὴ θάλασσα.

— Βοήθεια, σώστε!

— Αἰ αἰ αἰ!

Θόρυβος, βουή, καὶ, κλάματα, φωνές, σκληρίδες τῶ γυναικῶν.

Συνταράχτηκε ὁ κόσμος. Εἶχε σκοτεινιάσει κιόλας, δὲν εἶχε μήτε φεγγάρι, καὶ τὸ σκοτάδι ἔκαμνε πιὸ φοβερό τὸ γενομένο. Οἱ πιότεροι προφτάσανε καὶ πιάστηκαν ἀπ' τὴν ἀναποδογυρισμένη βάρκα, ἄλλοι πιάναν ὅ,τι βρῆκαν μπροστά τους, κουπιὰ, πάγκους, ἀντένες, κι ἄλλοι πιάνονταν ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον.

Ἀμέσως παλληκάρια ἀπ' τίς ἄλλες βάρκες, εἴτε προφταίνοντας νὰ μισογυμνωθοῦνε, εἴτε κι ὅπως εἶτανε μὲ τὰ ρούχα, πέφτανε μ' ἀσπιδά, γιὰ νὰ δώσουνε χέρι σὲ ὅσους κιντυνέβανε. Ὅλες οἱ τριγυρινές βάρκες ἀνάψανε φανάρια καὶ γοργὰ λαμβάνοντας ἤρθανε κοντὰ νὰ βοηθήσουνε, καὶ τραβοῦσαν ἀπάνου τοὺς πελαγωμένους μὲ κίντυνο ν' ἀναποδογυρίσουν κι ἄφτες. Κ' ἐπειδὴς κάθε βάρκα εἶχε ἀπὸ 'να δυὸ νερογλυτωμένους, δὲν ἤξεραν καλὰ καλὰ, ἂν ἔμεινε κανένας μὲς' στὸ γιὰλό· εἶτανε ὥρα πού ἔχαν' ἡ μάνα τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί τὴ μάνα. Κ' ἕνας θόρυβος, πού ξεκούφαινε, ἀκλουθοῦσε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Ἀξάρνα μιὰ σπαραχτικὴ φωνὴ γυναικῆσια νικόντας τὸ θόρυβο ἀκούστηκε σὰ ρέκασμα μὲς' στὸ σκοτάδι.

— Τὸ παιδί μου, Χριστιανοί, τὴν κόρη μου! σώστε τὴν κόρη μου!

Εἶταν ἡ φωνὴ τῆς χήρας τῆς Μελιένας. Τώρα ὁ θόρυβος ἔγινε βοή ἀπαρτη, σὰν ἀπὸ κραδῆς κανιθάλωνε μὲς' στὴν ἀρεγγὴ νυχτιὰ. Κι' ἀρχινήσανε νὰ πέφτουν πάλι στὸ γιὰλό τὰ παλληκάρια. Κι ἄκουε:

— Ἡ Χρυσή, ἡ Χρυσή, δὲ βρέθηκε, πάει τὸ καημένο τὸ κορίτσι.

Καὶ πάλι ἔσκισε τὴν κοινὴ βοή ἄλλη σπαραχτικὴ κραδη.

— Κι ὁ Θανάσης παιδιὰ εἶναι χαμένος! Ὁ Θανάσης ὁ ἀδερφός μου, κ' ἡ ἀραβωνιαστικιά μου ἡ Χρυσή! Ἀπὸ πενήντα λίρες γιὰ τὸν καθένα μπαζίσαι ὅποιος τοὺς γλυτώσει!

Καὶ πάλι φωνές καὶ κλάματα, καὶ πάλι θόρυβος καὶ μακροβούτια.

Μιά ὥρα ἄσκησιν ἀκόμα μὲ λαχτάρα καὶ μὲ καρδιοχτύπι περίμενε ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος, πού λίγο πρωτίτερα ἀξέγναιστος ξεφάντωνε καὶ χαροκοποῦσε. Καὶ μὲς' σ' ὅλη τὴν ἄλλη βοή, καὶ μὲς' στὰ λαχταριστὰ ρωτήματα:

— Βρεθήκανε; — Βρέθηκε κανένας; — Ἦθραν τίποτα; πού διασταυρώνονταν ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή, ἀκουγοῦνταν, σὰν ἐλπίδας σβηνάμενης ἀπόμακροι ἤχοι, οἱ κρότοι πού κάμνανε μὲ τὸ κορμί τους οἱ βουτηχτάδες μὲς' στὴ θάλασσα.

Καὶ βροντοῦσε κάθε λίγο σὰ γύρισμα τῆς φοβερῆς συμφωνίας ἡ ἀπελπισμένη φωνὴ τοῦ Μίμη:

— Κουράγιο, παιδιὰ! Ἐκατὸ λίρες γιὰ βρεθήκα! Φέρτε μού τους, ἂς εἶναι καὶ πνιμένοι!

Τίποτες! Ἀπελπισμός!

— Τὸ ρέμα τοὺς πήρε, τὸ ρέμα! λέγαν οἱ θαλασσινοί. Τὸ ρέμα πού κάνει κατὰ τὴ Βαθιά τοὺς τράβηξε στὰ πέλας.

Οἱ κολυμπητάδες ἀρχίσανε νὰ βγαίνουν ἕνας ἕνας πὰ στὶς βάρκες καὶ νὰ ντύνονται.

Καὶ τότες πιά τὸ ξεφάντωμα ἐκεῖνο ἄλλαξε ὅλο σὲ λυπητερό ξόδι. Οἱ θρήνοι καὶ τὰ ξεφωνητὰ σκίζανε τῆς νύχτας τὴ γαλήνη καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ φυλλοκάρδια καὶ τὰ ξανάδινε ἀγριότερα ὁ ἀντίλαλος.

— Πάει ὁ Θανάσης, ὁ καημένος ὁ Θανάσης, τέτοιο παλληκάρι! κρίμας το, κρίμας. Ὅσα φέρν' ἡ ὥρα δὲν τὰ φέρνει ὁ χρόνος.

— Πάει ἡ κακόμοιρη ἡ κοπέλλα, πάει ἡ Χρυσή ἡ ἄτυχη! Ἀλοίμονο στὴν κατακαμένη τὴ Μελιένα. Ἀμ' ὅποιος δὲ γελᾷ: τὸ πουργὸ μὴδὲ τὸ μέσημέρι δὲ γελᾷ. Ἀς τχ.

Τώρα οἱ βάρκες πού δὲν εἶχανε κανὰ διαφέρο μὲ τοὺς πνιμένους ἀρχίσανε νὰ τραβοῦνται κατὰ τὴ χώρα καὶ χανόντανε στὸ σκοτάδι, ἐνῶ τὰ φανάρια τοὺς συχίζοντανε μὲ τ' οὐρανοῦ τὴν ἀστροφεγγιά. Ὅσες πάλι βάρκες εἶχανε μέσα δικούς μαζεφτήκανε γιὰλό. Ἐτσι ἔγινε μιὰ συνοδεία ἀπὸ βάρκες κι ἀρχινήσανε τὰ μυρολόγια καὶ τοὺς θρήνους τραβώντας γιὰλό γιὰλό κατὰ τὴ χώρα, ἀργὰ καὶ λυπητερά σὰν ξόδι νεκρικό.

★

Τὰ κύματα ξεβράσανε στὴν ἀμμουδιά, στὸ δεντροφυτεμένο περιγιάλι, τῶν πνιμένων τὰ κορμιά, ἔχι ξεχωριστὰ, μόν' ἀγκυλισμένα σφιχτὰ, σὰ νὰ 'ταν ἕνα κορμὶ μονάχο.

μασιάδες στὴ μέση τὸ σπῆτι, πυροστιές μουντζώνοντας τὸ Θεὸ καὶ ρούχα τσαλαπατημένα κι' ἀνάποδα γυρισμένα, κι' ἄλλα κι' ἄλλα ἀταχτα. Καὶ καμιά φορὰ πάνω σ' ὅλα γλίστρει σὰν σπαθὶ ἀτρόχιστο τὸ σκούσμα τοῦ μικροῦ καὶ τὰ ξέσκιζε ὅλα ἐκεῖ μέσα καὶ φαίνονταν θυμωμένα κ' ἡ ψυχὴ τους σὰν γρατσουνισμένη πεταλούδα παράδερνε αὐτοὺς τοίχους κ' ἐπεφτε στὰ πατώματα καὶ γιόμιζε ὅλο τὸ σπῆτι ἀπὸ μιὰ γκρίνια, πού ἔφερνε γύρα σ' ὅλα τὰ πράματα κ' ἔμπαινε σ' ὅλες τίς τρύπες καὶ σκάνιαζε καὶ τὴ σπῆτι πού πριτσάλιζε κ' ἔβρεχε τὸ φυτίλι τοῦ καντιλιῦ πού σπιθοβόλεε ἐρεθιστικά. Κ' ἡ γάτα πού, λές, πάχαινε ἀπὸ τὴ γκρίνια κάθονταν πίσω-κωλα κι' ἀγλείφονταν καὶ ναούριζε δυνατὰ πού τὴν ἔδιωχναν κ' ἔδειχνε τὰ μουστάκια της ἄγρια. Τὸ σκυλὶ ἴσα μὲ τὰ μεσάνυχτα ἀλύχταε, ἀλύχταε, ὡς ὅπου βράχνιαζε καὶ κατόπι ἔπιανε τὸ σκούσμα κ' ἔσκουζε, ἔσκουζε πού σ' ἐπαίρνε φόβος καὶ τρομάρα νὰ τ' ἀκούς καὶ σοὺ σηκώνονταν οἱ τρίχες σὰν βελόνια ἀπὸ τὸ κρύο τ' ἀνατρίχιασμα.

Μιά μέρα χυνοπωριάτικη πῆγαινε ὁ Γιάννης σπῆτι τοῦ σὰν πάντα σκυμμένος καὶ γιομάτος συλλοή. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούσε φωνές, μαλώματα καὶ βρισίματα κ' ἐνοίωσε πῶς ἡ γυναῖκα του πιάνεται μὲ

μιὰ γειτόνισσα. Ὁῶ ἀπὸ τὴν πόρτα, στὸ πεζούλι, εἶταν ἡ μικρὴ ἀδερφή τῆς γυναῖκας του μὲ τὸ παιδάκι στὰ χέρια. Ὅσο ζύγωνε, τόσο ξεχώριζε καλύτερα τὴ φωνὴ τῆς καθεμιᾶς, χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τί λένε, ὅπως πάντα, τὰ εἶχε βαρεθεῖ καὶ δὲν ἔβανε τ' αὐτὶ του. Ἐκατὸ ἀπ' ὅζω κ' ἔκανε πῶς ἀκούει. Ἀπὸ τὸ μπουχαρὶ τοῦ σπιτιοῦ ἐβγαίνει πολὺς καπνός, γαλάζιος κι' ἀσπρουλιάρικος καὶ κατόπι μαῦρος σὰν ἀπὸ χλωρὰ ξύλα πού δὲν ἀνάφτουν. Κοίταε τὸν καπνὸ πού ἐβγαίνει κ' ἔλυωνε ψηλά, σὰν ἡ ἀνάσα κανενὸς θηριοῦ ἀγαναχτησμένου πού φυσᾷ καὶ λειχομανάει μ' ὀρμὴ καὶ μὲ θυμό. Κι' ὅσο παγαίνει καὶ γίνονταν πηχτότερος καὶ πυκνότερος καὶ ἀπλώθηκε γύρο καὶ μιὰ μυρουδιά καπνίλας ἐπνίξε τὴν ἀναπνοή.

Τὰ βρισίματα ἔδιναν κ' ἐπαίοναν κι' ὁ καυγᾶς ἀναφτε πιότερος καὶ τὰ λόγια ἐπεφταν σὰν ἀστράπες κ' οἱ φωνές γίνονταν μεγαλύτερες, ἄλλ' αὐτὸς σὰ νὰ μὴν ἀκούε κοίταε τίς τουλούπες τοῦ καπνοῦ πού τυλίγονταν ἡ μιὰ μέσα στὴν ἄλλη. Μὰ ἕνας λόγος «μάγια» χτύπησε παράξενα καὶ δυνατὰ στ' αὐτιά του κι' ἄθελα γύρισε τὸ κεφάλι στὸν καυγᾶ κι' ἀκούσε παστρικά:

— Εὐὸ δὲ θὰ δώκεις ψυχὴ τοῦ Θεοῦ. Χάλασες

τὸ σπῆτι σου μὲ τὰ μάγια, στρίγλα, συντροφίσα τοῦ ὅζ' ἀπὸ ἐδῶ. Κεῖνος θὰ σὲ πάρει μαζί του εἰσενα μέσα στὴ γῆ, στὰ καταχτόνια, σαράντα ὀργιές τ' ὅ βάθου.

Κι' ὅλο ἀκούε προσεχτικώτερα κι' ἀγάγια ἀγάλα σηκώθηκε ἔρθὸς κι' αὐτίζονταν καλά.

— Στρίγλα καὶ τὴ στρίγλα σου! Φαρμάκι νὰ σοῦχε γίνει τὸ μαννόγαλα πού τὸν πότισες καὶ σὰν φίδι νὰ σὲ κουλούριαζαν τὰ μάγια πού τὸρριζες στὴν πόρτα σου. Λεβέντη παιδί, νὰ τὸν καταντήσεις γέρο. Μὲ τὸ τσενκέλλι θὰ σὰς τὴ βγάλουν τὴν ψυχὴ τὰ δαιμονικά ἔσας πού μὲ ταῦτα ἀνακατώνεσαι!

Ὁ Γιάννης τοῦ κόπηκε ἡ ὄψη τοῦ κ' ἔκαμε ν' ἀνοίξει νὰ μπεῖ μέσα, μὰ δὲν ἀποκόπησε κ' ἔπιανε τὸ κεφάλι του μὲ τὸ χέρι καὶ τὸσφιζε δυνατὰ ὅσο μπόρεγε. Ἐπεσε στὸ πεζούλι κ' ἐκοίταε τὴ γῆς ἀλλοιωριασμένα. Ἀξάρνα ἀρπάζει τὸ παιδί. Κεῖνο ζαφνίστηκε κ' ἔβαλε τὸ σκούσμα. Τὸ πήρε στὰ χέρια κι' ἄρχισε νὰ τὸ φιλεῖ μ' ὅλη τὴ δύκαμή του, μὲ παραφορὰ. Σηκώθηκε στὸ πόδι καὶ μὲ τὸ παιδί στὰ χέρια ἔκανε ἴσα πέρα τρέχοντας. Ἡ μικρὴ ἄρχισε τὰ χουγιατὰ καὶ τὰ κλάματα πού τὸ πᾶς τὸ παιδί, θὰ σοὺ πῆσει πουθενά... θὰ τὸ χουγιατίζουν στὸ παζάρι. Αὐτὸς γυρνᾷ μεμιαῖς, τῆς ρίχνει τὸ παιδί

Τὴν ἀγαποῦσε λοιπὸν ἀπ' ἀλήθεια τὴν Χρυσὴν ὁ Θανάσης. Δὲν τόλμησε νὰ πατήσει τίς κοινωνικὰς πρόληψεις καὶ νὰ τὴν πάρει. Ὅμως γιὰ νὰ μὴν τὴ χάσει ὁλοτελὲς ἀπεφασίσε νὰ τὴν κάμει νύφη του. Τόσο τὸ χειρότερο. Ἀμα συλλογίζονταν τώρα πὼς τὴν ἔχει τόσο κοντὰ του, καὶ ὅμως δὲν εἶναι δική του, τοῦ ὀρχότουνε τρέλα· ἡ ζωὴ του εἴτανε βάσανο ἀνυπόφερτο, καὶ εἴταν ἀναγκασμένος νὰ κρύβει τὸν καημὸ του στῆς ψυχῆς του τὰ βάθια καὶ νὰ φαίνεται ἀφρόντιστος.

Ἦθερε τὸν καιρὸ μὲ τὸ ἀλμπόρισμα τῆς βάρρας, ἴσως ἴσως μάλιστα νὰ τὸ καταφέρει καὶ ἀπὸς του, καὶ ἀγκαλιάζοντας τὸν ἀγγελό του, ποὺ βρεθῆκε πλάι του κείνη τὴν ὥρα — τὸ αἶσθημα εἴτανε, φαίνεται, ἀμοιβαῖο — παρεδόθηκε μαζί στὴν αἰωνιότητα τὴν ποθεινότερη στιγμὴ τῆς ζωῆς του.

Τοὺς ἤθρανε τὴν ἄλλη μέρα κοιτάμενους στὸ περιγιάλι, σὰν ἐφτυχισμένο ταίρι, λὲς καὶ εἴταν ἄλλου κόσμου κάτοικοι, ποὺ κατεβήκανε γιὰ μιὰ στιγμὴ στὴ γῆ μας καὶ μαγεμένοι ἀπ' τῆς φύσης τὰ κάλλη ἀποκοιμήθηκαν ἀγκαλιασμένοι ἐκεῖ κοντὰ στὴ θάλασσα, ποὺ τοὺς νανούριζαν τὰ κυματάκια καὶ τοὺς χαϊδεύανε τοῦ ἡλίου οἱ χρυσὲς ἀχτίνες, καὶ τὰ πουλάκια τραγουδοῦσαν ἀπάνωθι τοὺς κἂν μυρολόγια, κάνε γάμου τραγούδι.

Μ. ΦΙΑΝΤΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΝΕΑ ΕΡΓΑ

Τὸ «Ἐνστικτο» — Ἡ «Καταιγὶς».

Τὸ «Ἐνστικτο» ἢ ὁ «Γιατρός Μπερνού» δράμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ Κιστεμάνερ, παιγμένο στὸ «Νέο Θέατρο». Ὑπόθεσις ἔχει τὴν αἰώνια συζυγικὴ ἀπιστία, ἡ ἀνάλυσις ὅμως τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς ιδέας ἔχει κάπια πρωτοτυπία. Φαίνεται πὼς ἡ γυναῖκα τοῦ μεγάλου χειρουργοῦ Μπερνὸυ περισσότερο ἀπὸ οἶχτο παρὰ ἀπὸ πραγματικὸ ἔρωτα δέχεται νύχτα στὴν κάμαρά της ἓνα νέο ὀφθαλμὸν στὸ τελευταῖο στάδιο ποὺ εἶναι τρελλὰ ἐρωτευμένος μαζί της. Ἐκεῖ ὅμως στὴν κάμαρα ὁ νέος συγκινεῖται, πέρφει καὶ χτυπάει στὸ κεφάλι, καὶ καθὼς εἶναι ἀδύναμος ἀπ' τὴν ἀρρώστεια κιντύνει ἡ ζωὴ του. Ὁ Γιατρός τὸ μαθαίνει καὶ τρελλὸς ἀπὸ ζούλικ

ὁρμαίει στὴν κάμαρα γιὰ νὰ τὸν σκοτώσει· τὸ ἐνστικτο ὅμως τῆς φιλανθρωπίας ὑπνάζει μέσα του ὅταν βλέπει ἐτοιμοθάνατον τὸν ἐρωμένο τῆς γυναίκας του καὶ ἀντὶ νὰ τὸν κακομεταχειριστῇ φωνάζει τὸ βοηθὸ του γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ τὰ ἐργαλεῖα του καὶ τὸν σώσει.

★

Αὕτῃ εἶναι ἡ ὑπόθεσις. Τὸ δράμα ἔχει ἀρκετὴ δύναμη καὶ πολλὰς σκηνὰς τοῦ μιλάει πολὺ, καὶ συγκινεῖ βαθειά. Ἀλλοῦ εἶναι πάλι γιομάτο παραδοξολογίας ποὺ περισσότερο ξαφνίζουσιν παρὰ φχαριστοῦνε. Κάποτε πανοῦ στὸ κατακόρυφο τῆς δράσης ὁ συγγραφέας μᾶς ἀρχίζει μακρινὸς διαλόγους ἠθικοκοινωνικοὺς. Πολλὰς φορὲς δίνει δύο σκηνὰς μὲ διάλογο ὁλοτελὲς περὶ τὸ καὶ κάποτε βαρετό. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ καταντᾷ περίεργον στὸ ἔργο εἶναι ὁ τρόπος ποὺ μαθαίνει ὁ σύζυγος τὴν ἀπιστίαν τῆς γυναίκας του. Ἀπὸ ἓνα πρᾶχτορα γραφεῖον πληροφοριῶν! Ἀληθινὰ αὐτὸ δείχνει ἡ μεγάλη ἀδυναμία τοῦ συγγραφέα στὴν εὑρεση πλοκῆς περισσότερο φυσικῆς καὶ τεχνικῆς, ἢ μιὰ ἰδιοτροπία του ποὺ δὲν ἔχει κανένα λόγο.

★

Σ' ἓνα μέρος τοῦ ἔργου λέει κάτι λόγια ἡ ἡρώων καὶ ποὺ μπορούσαν ἴσως πολὺ νὰ χρησιμεύουν στὴν πλοκὴ καὶ ἴσως ἴσως νὰ δώσουν σ' ὁλόκληρον τὸ ἔργο πνοὴ ἀριστοκρατικώτερης ψυχῆς. «Ἡ δύναμή σου μὲ σφίγγει, μὲ πνίγει, μὲ σκοτώνει» φωνάζει στὸν γιατρό ἡ γυναῖκα του «Θέλω κάτι πρὸς λεπτό, πρὸς αἰσταντικό, πρὸς ἀδύνατον». Ἐχομε λοιπὸν μιὰ ὑστερικὴ ὑπαρξὴ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴ βαρεὶά, τὴ χτηνώδη δύναμιν τοῦ ἄντρα της καὶ σπρώχνεται μὲ τὴν ἀρρωστη ψυχὴ της στὴν ἀγκαλιά ἐνὸς ἄλλου, ποὺ τὸ κορμὶ του εἶναι ἐξαντλημένο καὶ ἀδύναμον, καὶ ἡ ζωὴ του κρέμεται ἀπὸ μιὰ κλωστή. Τί ὥραϊο ποὺ θὰ εἴτανε ἂν αὐτὸ ἐπαίρνε γιὰ βάση τοῦ ἔργου τοῦ ὁ συγγραφέας καὶ μᾶς παρουσίαζε τίς διαφορὰς αὐτῆς τῆς φύσης ποὺ τόσες ἀναπόφευκτες γενοῦνε τραγωδίαι. Ἡ ιδέα ὅμως αὕτη ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ἡ κεντρικὴ τοῦ δράματος περνᾷ σὰ σκιά μόνο καὶ πούθενά δι φαίνεται. Γιατὶ δὲν ἀποδείχεται ἂν ἡ γυναῖκα τοῦ γιατροῦ ἀγαποῦσε πραγματικὰ τὸν ἀρρωστον νεὸ ἢ μοναχὰ τὸν λυπότανε. Αὐτὸ τὸ σπουδαιότατον σημεῖον τοῦ ἔργου δὲν πολυσκοτίζει τὸν ποιητὴ ποὺ τοῦτο θέλει μόνο νὰ μᾶς δείξῃ, τὴν πάλιν τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ ἐγωισμοῦ. Ἐνῶ ἔπρεπε αὐτὸ ἀπλὸ μόνο ἐπεισόδιον τοῦ

ἔργου νὰ εἶναι ποὺ νὰ φέρῃ καὶ τὴ λύση, καὶ τὸ ἄλλο, ἡ διαφορὰ τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς φύσης, νὰ εἶναι ἡ βάση του.

★

Ἐτσι ὅμως καθὼς εἶναι φαίνεται πὼς ὁλόκληρον τὸ δράμα ἔγινε γιὰ τὴ τελευταία σκηνοῦλα καὶ ὅλες μπροστὰ οἱ πράξεις καὶ οἱ σκηνὰς εἰν' ἓνας πρόλογος μόνο σ' αὐτὴν, ποὺ ὅσο ὥραϊα, ὅσο συναρπαστικὴ καὶ ἂν εἶναι, μοιάζει ὅμως καὶ λίγο θεατρικὴ ἔτσι σὰ νὰ ἔγινε γιὰ τὴν πρώτη ἐντύπωση. Μὲ λίγα λόγια τὸ ἔργο ὁλόκληρον εἶναι θεμελιωμένο στὴ τελευταία σκηνὴ μὲ τέτοιον τρόπο ποὺ φανερώνει πὼς ὁ συγγραφέας ὅταν ἔγραφε, αὐτὴ μοναχὰ εἶχε μπρὸς τὰ μάτια του καὶ σ' αὐτὴν βιάζονταν νὰ φτάσῃ, περνώντας ἀδιάφορα καὶ βιαστικὰ ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες.

★

Ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς ἡ Κα Γαλάττη εἶχε στιγμὲς ποὺ εἴτανε πολὺ καλὴ. Ἀπ' τὴ μιὰ σκηνὴ ὅμως ὡς τὴν ἄλλη εἶχε καταπληκτικὴ διαφορὰ στὴν ὑπόκριση. Ὁ κ. Βέλλος ἀρκετὰ καλὸς. Ὁ κ. Λέων ἔτσι καὶ ἔτσι.

Ὅσο γιὰ τὴ μεταφράση, ἓνα μόνο λέμε, ὅτι δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ χειρότερη. Τουλάχιστον εἶκοσι χρόνια μᾶς γύριζε πίσω.

★

Τὸ θέατρο τῆς «Νεαπόλεως» μᾶς ἔδωκε πάλι νέον ἔργο, τὴν «Καταιγίδα» τοῦ νέου Γάλλου συγγραφέα Μπερνουτέν. Τὸ δράμα αὐτὸ μπορούσε νὰ ἔχῃ τίτλον καὶ «650.000» φράγκα, ἀφοῦ πλέκεται γύρω στὴν ἀγωνία μιᾶς γυναίκας ὅσο νὰ βρῇ τὸ ποσὸ αὐτὸ καὶ σώσῃ τὴν τιμὴ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ ἐρωμένου της.

Ἄν καὶ μιὰ τέτια ὑπόθεσις εἶναι πολὺ κοινὴ πιά καὶ μεταχειρισμένη τόσο ἀπὸ καθὲ λογιῆς δραματικῶν καὶ μυθιστοριογράφων, ὅμως καταφέρει ὁ συγγραφέας νὰ τῆς δώσῃ κάποια μορφή ξεχωριστὴ καὶ τὸ σπουδαιότερον νὰ τὴν στολίσῃ μὲ τὴν πρὶν νεωτεριστικὴ Τέχνη.

Ἡ πρώτη πράξις τοῦ δράματος μᾶς φανερώνει ζωντανούς καὶ γιομάτους ὅλους τοὺς χαρακτήρες τοῦ ἔργου. Μ' ἀρκετὴ συντομία, χωρὶς πολλοὺς διαλόγους, προτέχοντας πολὺ μὴπως ξεφύγῃ ἀπὸ τὴ δράση, ὁ ποιητὴς μᾶς ζουγραφίζει, μ' ἀλήθεια καὶ ζωὴ, τὸν κόσμο ὅπου θὰ πλεχτῇ τὸ δράμα του. Ἡ δευτέρη ὅμως σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόθεσιν δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μείνῃ πολὺ πίσω ἀπ' τὴ πρώτη. Ὅχι, γιατί οἱ

κάτω καὶ πῆρε τὸ δρόμον βιαστικὰ σὰν νὰ τὸν κυνήγας κανένας. Τὸ παιδί ἔπεσε κάτω καὶ ἀπόμεινε βουβό· εἶχε χτυπήσει ἄσχημα. Τὸ πῆγε ἡ μικρὴ μέσα γλήγορα, ὅπου ὅτι τὸ εἶδε ἡ μάνα του, παραταεῖ τὸν καυχὸ καὶ ἀρχίζει νὰ χτυπιέται καὶ νὰ φωνάζει· μοῦ σὲ σκοτώσαν! μοῦ σὲ σκοτώσαν...

Ἡ μικρὴ τρεχάτη πάει νὰ φωνάζει τὴ μάνα της·

— Μάνα, μάνα. ὁ Γιάννης ἔφυγε καὶ τὸ παιδί εἶναι στὸν τόπον, βουβό.

— Τί λὲς, μωρή, ποὺ νὰ σὲ φάει τὸ φίδι, νὰ σὲ φάει! ποῦναί το; πῶς... τί ἔκαμε;... τί ἔγινε; Ἀχ, κείνη ἡ γριά τὰ κάνει, κείνη τόφας τὸ παιδί, κείνη τόφας, ποὺ νὰ τὴ φάει ὁ γκούστερας.

Καὶ ξελογιασμένη ἀρώτεται στὸ σπῆτι τῆς θυατέρας, ποὺ ἔκλαιε καὶ γούρνιαζε καὶ καταριώνταν τὴν πεθερὰ της ποὺ καθισμένη στὴν πάτο τῆς σκάλας ἔχυνε βουβὰ καὶ χοντρά δακρυά. Ὅτι εἶδε τὴ μάνα της, χὼς σηκώθηκε καὶ·

— Ποῦ εἶσαι, μωρή; ἔλα νὰ ἰδεῖς τί μᾶκαμε ἡ πεθερὰ μου. Μοῦ φευγάτισε τὸν ἄντρα ἢ ἀχόρταγν, μοῦ σκότωσε καὶ τὸ παιδί, ποὺ νὰ τὴ σκοτώσει ὁ Θεός... φωνάζει καὶ ἔκλαιε.

Ἐκανε νὰ κρῖνει καὶ ἡ μάνα της, μὰ τὴν πρό-

λαβε ἡ πεθερὰ καὶ μὲ σοβαρὴ φωνὴ εἶπε·

— Νὰ πάει καὶ οἱ δύο στὸ σπῆτι σας γλήγορα νὰ διαφεντέψετε, παλιοστρίγλες. Σεῖς μοῦ χαλάσατε τὸ σπῆτι ἀπὸ τὸ μπενά, μαγίστρες, καὶ ἔρχεστε καὶ μοῦ κορδώνεστε, μιλᾷτε τοῦ διαβόλου...

Ἀφρίσαν καὶ οἱ δύο στὰ λόγια τούτα καὶ ἀναμαλλιασμένες χύθηκαν νὰ τὴν ξεσκίσουν. Καὶ ἔγινε μιὰ ἀνακατωσιὰ καὶ πλέχτηκαν κορμιά καὶ μαλλιά καὶ λόγια καὶ βροῖματα καὶ φωνὲς καὶ ἀφρίσματα καὶ θυμωμένοι βόγγοι ποὺ δὲν ἤξερε κανένας τί γίνεται. Καὶ ξεχώριζαν καμιά βολὰ κλάματα καὶ καμιά βολὰ βροῖματα καὶ κατόπι δαιμονισμένο, σιωπηλὸ μαλλιοτραβήγμα καὶ ξεφωνήματα καὶ πάλιν φωνὲς πνιγμένες καὶ βαθιές. Καὶ σ' αὐτὸ ἀνακατώνονταν τὸ βραχνὸ ἀλύχτησμα τοῦ σκυλλιοῦ ποὺ κόφτωνταν καὶ ρίχνονταν τραβώντας τὸν ἄλυσον καὶ κείνος χτυποῦσε στὶς πέτρες καὶ γίνονταν ἓνα κακὸ καὶ μιὰ ταραχὴ ἀλλόκοτη.

Εἶχε μαζωθεῖ ὁ ντουναῖς ὅζω καὶ κοίταζαν ἀπὸ τίς τρύπες τῆς θύρας καὶ ἀπὸ τὰ παραθύρια μὲ θυμό. Καὶ κοκκίνιζαν καὶ ἔστριζαν τὰ δόντια οἱ γυναῖκες καὶ κούνουγαν τὰ κεφάλια καὶ ἔσφιγγαν τὰ χέρια, μὰ καμιά δὲν κόταε νὰ πάει νὰ δώκει χεῖρ τῆς πεθερᾶς καὶ νὰ τίς χωρήσει. Ἐνας ἄντρας τέλος πῆγε καὶ

τίς χώρισε μὲ τὸ στανιό, ἀφοῦ ἔφας κάμποσες βροῖσις καὶ κατάρες. Ἀφῆκαν αὐτὴν καὶ ρίχτηκαν σὲ παιδί ποὺ εἴταν ἀρημένο στὴ δίσση τὸ πελιαῦρι ἂν ψυχο, λείψανον. Δὲ θάρρευν πῶς θὰ πεθάνει. Μὰ σὰν τόπισαν καὶ εἶδαν ὅτι εἴταν κρὸς μάρμαρον ἔβαλαν τὰ γουρνιατὰ καὶ τὰ χτυπήματα καὶ ἔτσι μὲ κείνι στὴν ἀγκαλιά χύθηκαν στὸ δρόμον νὰ ἰδοῦν ποὺ παε ὁ Γιάννης. Ἐφρίστηκαν τὰ παιδιά ποὺ εἴταν μαζωμένα ἀπ' ὅζω ἀπὸ τὴν πόρτα σὰν εἶδαν τίς δύο γυναῖκες ποὺ ἔτρεχαν σὰν ζουρλὲς καὶ ἀλλόκοτες. Καὶ σὰν δὲν τὸν ἔβουραν πούθενά, πῆραν τοὺς δρόμους οὐ καὶ οὐ νὰ τὸν βροῦν. Καὶ κυλοῦσαν τὰ λιθάρια ἀπάνωτὰ στοὺς κατήφορους καὶ ἀχοῦσαν ἀπὸ τὰ σκούσματα τὰ στενωτόπια ἀνάμεσα στὰ ἐπίτια καὶ γίνονταν ἓνας σαλαγὸς καὶ ἔβγαине μιὰ βοὴ μεγάλη ποὺ δὲν ἀπόμεινε ψυχὴ νὰ μὴ βγεῖ ὅζω καὶ νὰ θιαμαίνεται μὲ τὸ θεοτικὸ κακὸ. Καὶ χούγιαζαν οἱ δύο γυναῖκες καὶ γούρνιαζαν χαλεμώντας τὸ Γιάννη καὶ ἔτρεχαν πάνω κάτω καὶ τραβᾶν τὰ ξαπολυμένα μαλλιά τοὺς καὶ σταμάταγαν ὅποιον ἔβλεπαν καὶ τὸν ρωτοῦσαν μὴν εἶδε τὸ Γιάννη.

Μὰ κείνος πάει, σκαπῆθηκε τὸ χωριό, καὶ ἔφυγε ὅζω τὸ δρόμον πρὸς τὴ θάλασσα. Ἐτρεχε, ἔτρεχε σὰν μυγισμένος χωρὶς στασιὸ καὶ ἀνάπαυσιν ξελογιασμέ-

χαρακτήρες δεν είναι όλοι βαλμένοι στη θέση τους, ζωντανό κι' αληθινό, ούτε γιατί οι σκηνές δεν είναι τεχνικές και ζωηρές, μα γιατί όλη αυτή η άγωγία της γυναίκας που ζητάει απ' τον ένα κι' απ' τον άλλο τ' απαραίτητα χρήματα για να σώσει την τιμή και τη ζωή του έρωμένου της, δεν έχει την απαιτούμενη δραματική βαθύτητα ενωμένη με κάποια ποιητική πνοή που πρέπει πάντα να διαπνέει κάθε δημιουργικό έργο. Η πράξη αυτή, χωρίς να μπορεί έσως κανείς να πει το γιατί, είναι πολύ κοινή, μ' όλο το πάθος και την αγωνία της δε συγκινεί, δεν έχει τη δύναμη να ξετραβήξει το θεατή, να τον ελκύσει, να συναρπάσει. Έτσι για την κοινότητα της υπόθεσης, ή για τη ρουτίνα της ιδέας, που τη ζωντανεύει. Γιατί είναι τόσο πιά χιλιοειπωμένη ή ιστορία αυτή που κατάντησε να σκουριάσει, κι' όσο τεχνίτης κι' αν είναι ο συγγραφέας πάντα θ' ακολουθήσει τον πατημένο δρόμο που πέρασαν οι χιλιάδες των συγγραφέων που την πραγματεύτηκαν.

Η τρίτη πράξη όμως είναι η καλύτερη του έργου. Έχει σκηνές ψυχολογημένες βαθύτατα, αίσθημα ζωντανό, και τέλειο ζουγράφισμα χαρακτήρων. Όλ' αυτά με την πιο τεχνική δράση δεμένη. Μια σκηνή όπου οι δυο έραστές χαιρετούνται για ν' ανταμώσουν σε λίγο πάλι ενώ ο θεατής ξέρει ότι δε θ' ανταμώσουν πιά αφού θ' αυτοχτονηθεί ο ένας τους, είναι απ' τις πιο δυνατές «τραγικές ειρωνείες» του θεάτρου.

Η λύση του όμως έσως δεν είναι ή τόσο φυσική ή τόσο τεχνική, αφού δε βγαίνει άμέσως απ' την έσωτερική ψυχή του έργου. Η ήρωας του δράματος αυτοχτονεύει, καθώς φαίνεται, γιατί νομίζει ότι δεν έχει, ούτε μπορεί να βρει το ποσό που της χρειάζεται, αξιοπρέπεια πάντοτε. Το ποσό όμως υπάρχει, κι' αν έφτανε δυο λεπτά νωρίτερα σωζότανε. Όστε ένα απλό έπεισόδιο με άρροπορία ελάχιστη φέρνει τη λύση στο δράμα, ενώ θα ήταν προτιμότερο αν η λύση αυτή, ή αυτοχτονία δηλαδή, γινότανε για λόγους ή έσωτερικά ήθικους ή υλικούς, μα πάντοτε αναπόφευκτους. Όστε κι' όταν τελειώσει το δράμα να μη λήη ο θεατής: «Αχ, δεν έφταναν ένα λεπτό νωρίτερα» μα να αίστανεται ότι τίποτα δεν ήταν ικανό να εμποδίσει τη λύση, την αυτοχτονία, που έπρεπε να γίνεται μόνο για λόγους σφιχτά δεμένους με την όλη ψυχή του έργου. Το μοιραίο δεν είναι πάντοτε καλό τέλος στα δράματα της ζωής και θυμίζει τον από μηχανής Θεό, που δε δείχνει ούτε τέχνη, ούτε φυσικότητα.

νος και ξωφρενών. Μ' όσους κρούχτηκε στο δρόμο, τον κοίταγαν παράξενα, ως όπου χανονταν στα γυρίσματα που έλωθε ή στρατα κι' έκαναν το σταυρό τους. Φουτούραγαν τα μηλίγγια του και πήγαινε όπου τον έσερναν τα ποδαρία και πήρε κάτι δρόμους στραβούς, που τελείωναν εδώ και δεν έβγαζαν πουθενά και πέρασε φράχτες και πήδαε βίτα. Άνταινε στ' αγκάθια και τρώμαζε μη τον έπιασε κανένας και τον κρατεί και ρίχνονταν μ' όρμη πέρα αφήνοντας κανένα ξεσκίδι σε κάθε φράχτη, ως όπου μπήκε στο λόγγο. Από μακριά άχούσαν στ' αυτιά του ανακατωμένες φωνές και θρήνοι και ταραχή κι' έτρεχε, έτρεχε και τα πατήματα χτυπούσαν άριά και βαριά. Οι φλίβες του σφυροκοπούσαν στα μηλίγγια του ολόνα δυνατότερα σαν σπεριόνια και σά να αϊμάτωνε ο νούς του και το φαινονταν πως βλέπει γαίματα παγωμένα και σαπισμένα κι' έσφιγγε τα δάχτυλα μέσα στις απαλάμες, σά να έπνιγε κάποιον και φύσας λαχανιασμένος κι' ιδρωμένος μούσκεμα. Έφτακε σ' έναν ξερόλακκο κι' έπεσε κάτω άψυχος, παραλυμένος. Δέντρα θεόρατα έκυβαν όλον τον ούρανό κι' έκαναν μια στέγη ψηλά με τα πλεγμένα κλωνάρια τους, όπου έκραζαν οι φάσσες με μια φιλή φωνή κι' έρεθιστική. Τα κορμιά τους κατέβαιναν ίσα με τη

Από τους ήθιποιούς μόνο ο κ. Πεννός έλεγε: «Έπαιξε όσο μπόρεσε καλύτερα και κατέφθινε να μας δώσει αρκετά ζωντανά τον τύπο του χαρτοπαίχτη μπλαζέ. Οι άλλοι όλοι μετριώτατοι, μαζί κι' η Κα Βέρωνη. Έως ο κ. Κουκούλας, αν ή φωνή του ήταν πιο βγενική, θάπαιζε καλύτερα.

Η μετάφραση του κ. Ξοκοπούλου όπωσδήποτε ακούγεται, αν και νομίζουμε ότι δε θα είναι άσχημα να μεταφράζει κάπως πιο απλά και πιο φυσικά.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

Ο ΕΛΛΗΝΟΠΥΡΓΟΣ

Έκεί που ή θάλασσα δίνει με άναστεναγμό την παράτησή της και το μεγαλείο της όλο το παίρνει ο άτέλειωτος κάμπος της Δάρσας και των Τρεκάλων, εκεί που άδέρφια βουβά τα ούρανοκάλλητα όρη ή Όλυμπος κι' ή Ζυγός χεροδένουνε (1) σε άναϊώνιο (2) χαιρετισμό, στη Θεσσαλία, την Ελλάδα αυτή της Ελλάδας, κρυμμένη σε μια γωνιά εκεί βρίσκεται το χωριό το Μουζάκι.

Μακριά από κει ως δυο ώρες ή και περισσότερα—όρκο δεν παίρνω—βρίσκεται ένα χτίριο παλιό ξεχασμένο σε κόσμο καινούργιο.

Αν άρωτήσετε τους χωρικούς, θεν' άκούσετε απ' αυτούς πως το χτίριο κείνο το παραπονεμένο και έρημο είναι ο Έλληνόπυργος.

Έλληνόπυργος! Το λές και σου φαίνεται πως άκούς του καλύτερου στιχολόγου (3) τους στίχους του καλύτερου μουσικού το δαξάρι, του καλύτερου καστραπολεμητή (4) τις φωνές και τις μπάλλες.

Σου φαίνεται πως με το βαρύ του το στήθος ο πύργος φωνάζει τριγύρω: «Άστραπελέκια, τσιρμοί και αϊώνες, χτυπάτε με όσα μπορείτε. Έδώ θενά στέκομαι».

Και στέκεται, στέκεται ποιος ξέρει πόσους αϊώνες, ο Έλληνόπυργος τούτος που είδε τους παπούδες μας άφεντάδες του κόσμου με βασιλιά το μεγάλο Άλέξαντρο, που είδε τον Κωσταντίνο το μεγάλο να

1) Χεροδένουνε—Δένουν τα χέρια ή ένας στον άλλο.

2) Άναϊώνιος—αϊώνιος.

3) Στιχολόγος—ποιητής.

4) Καστραπολεμής—που παίρνει με πόλεμο ή κάστρα.

μας χαίρει για πρῶ τη φορά την Κωσταντινόπολη, τον Άλέξη το Στρατηγόπουλο να μες τη δίνη για δεύτερη φορά, το Γιάννη τον Καποδίστρια να θεμελιώνει δυο βασίλεια, το βασίλειο των Έφτά Νησιών και το τωρινό μας βασίλειο, που είδε τέλος, το βασίλειό μας το Γιῶργη τον Α', να περνά από μπρός του με το στρ άτερμά Του και να παίρνει στην όρεση (1) Του τους κάμπους και τα βουνά που ζυμώθηκαν με τους άναστεναγμούς και το αίμα μας.

Έλληνόπυργε! ο Έλληνόπυργε! πόσα δεν είδες! Τώρα βουδός, άκατοίχτος, χαλασμένος κοιμάται ο πάργος.

Εί! Δέν περνώ! Εί! Είναι μ κρή ή ζήμια.

Άλλος πολύ μ' αγαλύτερος Έλληνόπυργος κιντυνεί από τα χτυπήματα Άουστριακών και Βουργάρων.

Πολιτικοί της Ελλάδας, τα μάτια σας τέσσερα! Από τη Σκόδρα ως στην Καλλιόπολη, από την Παράμυθα ως στα Σκόπια ο μεγάλος ο Έλληνόπυργος σιέεται.

Και πέφτει, πέφτει από τα χτυπήματα των όχτρων, κάθε τόσο ένα κομμάτι του πύργου.

Και άνοίγουνε δώδεκα πύχες το στόμα τους και γελούν τα σκυλιά που εξέρασε ή βρωμερή του Βόλγα λάσπη, και γελούνε κρυμμένοι από πίσω τους οι μακελλάρηδες που τους κάνουνε πλάτες.

Πολιτικοί της Ελλάδας, ο μεγάλος Έλληνόπυργος είναι σε κίνδυνο.

Πολιτικοί της Ελλάδας, μην κλείτε μάτι.

Αθήνα, Θεριστής του 1906.

ΔΕΜΗΤΡΗΣ Γ. ΠΟΥΛΑΚΗΣ

5) Όρισία—Έξουσία.

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Του Γ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ (δδός Σταδίου άριθ. 64) πουλιούνται ακόλουθα βιβλία.
Η ΤΕΧΝΗ (Κ. Χατζόπουλου) Δρ. 5
Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ (Μήτσου Χατζόπουλου) » 15
Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ (χωρίς το Β' φυλλάδιο) » 6
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΙΑΣ (Πέτρου Βασιλικού) » 1,50
Τα Έλεγεία και τα Ειδύλλια » 70
(Τα βιβλία στέλνονται στις έπαρχίες δίχως παρακαυστό έξοδο για ταχυδρομικά).

γής γυνά και μαύρα, σαν στύλοι καπνισμένοι παλιές εκκλησιές. Παχύς ήσκιος άπλώνονταν μέσα και το φως πνιγονταν κάτω από τα μεγάλα και φουντωτά δέντρα. Ο Γιάννης ήταν γεμμένος στα ξερά φυλλα, που ήταν στο στρώμα κάτω μια πιθαμή ψηλά. Άνάσανε ψύχα, κι' άνοιξε τα μάτια που έλαμπαν και γυάλιζαν. Ένας άγέρας φύσας και χώνευε μέσα στο λόγγο και διαδαινε απ' εκεί με μάνητα κι' όρμη και βόγγαγαν τα δέντρα κι' έτριζαν τα κορμιά και δέρονταν τα κλαριά κι' αναμάλιασμένα έγενναν τις κορφές τους. Κι' ο άνεμος πάλε έφηνε μακριά κι' άκούονταν μακρινό το βοϊδισμό του άφίνοντας μια άνατριχίλα στα φύλλα που σουσουρίζαν. Ο Γιάννης έφερε τα μάτια γύρω και σά να φοβήθηκε. Άριά, άριά ήρθε στ' αυτιά του ή χτύπος του ξυλοκόπου που έκοψε ένα μεγάλο δέντρο μέσα στην καρδιά του λόγγο. Γύρως εκεί που χάνονταν ο ξερόλακκος και του φάνηκε πως βλέπει το πρόσωπο της γυναίκας του ν' άνεβαίνει, όπως την είχε δει στην ίδια μεριά με τη μάνα της, πριν ν' παντρευτεί. Βρέθηκε στο ποδάρι γιομάτος τρομάρα. Θυμήθηκε το παιδί του κ' έκαμς να γυρίσει να πάει να τ' άρπάξει πάλι, να το σφίξει στον κόρφο του, να φύγει μαζί με την κλήρα του και να χαθεί. Μά πάλε

γύρως μετανιωμένος και χύθηκε μέσα στα λόγγο που σύγκλαρος σειώταν και βόγγαε, όταν άχνητε Ένας βράχος χτύπος του ξυλοκόπου κι' ένα τράξιμο γερό και κατάπι ένα πέσιμο βαρύ με χτύπο ξερό. Τρόμαξε και κοίταξε προς το χτύπο. Τα μάτια του στάθηκαν στο μέρος που είχε ιδεί τη γυναίκα του και στην καρδιά του ένοιωσε έναν ξυλοκόπο να χτυπάει δυνατά, δυνατά και, λές, ζύγωνε το τελευταίο χτύπημα, όταν βγήκε πέρα στο ξέφωτο, όπου άγκάντεψε τη θάλασσα και πήρε την άνάσα του.

Έκεί τον πήρε το παρακω και κίνησαν τα δάκρια κανάλι. Έαχμε τον κατήφορο και χωρίς να σταθεί έφτασε στη σκάλα όπου ένα καίκι έτοιμάζονταν για τους Κορμούς αντίκρου. Πήρε την άκρη άκρη της θάλασσας κι' ήρθε πίσω από κάτι βούρλα που ήταν φυτωμένα σε λίγο νερό μέσα στην στεριά. Η θάλασσα ήταν φουρτουνασμένη πέρα ως πέρα. Τα κύματα έκαναν μια ταραχή στα βράχια και βόγγαγαν και χτυπούσαν κι' έσκαζαν κι' άγλειφαν τα λιθαράκια στην άμμουδιά και ξέβραζαν άμέτρητα φύκια, άχρια και μαυροπράσινα, που σ' έπιασε κάποιος φύδος και κοίτασε τριγύρω που μην είναι κανένας. Μια βάρκα ήταν δεμένη σ' ένα βράχο μ' ένα παλιό, τάπιο σκοινί. Την έπιασε το

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στη στήλη αυτή θα κρεμάμε κάθε βδομάδα, εάν κερφάλια ληστών, όλες τις άσυνταξίες κι ανόρθογραφίες που βρίσκονται σε καθαρευουσιάνικα βιβλία. Συνεργάτες της στήλης αυτής θά'ναι 5λ' οι αναγνώστες μας, άρκει μοναχά κλάει στο βαρβαρισμό που θα μας στέλνουνε να σημειώ- νουν τ'όνομα του βιβλίου και τον αριθμό της σελίδας που βρίσκεται).

«Οί τύποι, δι' όν ήδύνατο να πραγμα- τοποιηθῇ ή τοιαύτη άπαλλαγή ή το άφ' ενός μὲν οί γενικοί τύποι της άφέσεως χρέους...» (Πραγματεία περί προικός. Κ. Πολυγένους, κα- θηγητού του Πανεπιστημίου, Α', σελ. 352).

«ή μετ'α της γνώμης του κ. Κρασσά δια- φωνία ήμῶν δὲν θά είχε...» (αυτόθι, Α', σ. 369).

καίτοι άπολήγουσα... οὐχ ήττον δὲν ελ- πει... (αυτόθι, Β', σελ. 11).

«αί νεώτεραι νομοθεσίαι μὴ δεσμευόμεναι ποσῶς ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν παραδόσεων δὲν ἐδί- σκασαν ποσῶς νά καθιερώσωσιν ὡς ἀρχὴν τὸ εἶναι ἡ γυνή εἶναι κυρία της προικός, περι- ορίσαντες...» (αυτόθι, Β', σελ. 16—17).

«πρὸς τούτοις λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἀποπεμφθεῖσαν σύζυγον θά ήτο λίαν ἄδι- κον νά ή ἐμπεισιτευμένον...» (αυτόθι, Β', σ. 65).

«καθότι ἀφοῦ εἰς τὸν ἄνδρα ἐπιβάλλεται ἡ ὑποχρέωσις ὅπως ἐπιχειρήσῃ τὰς δαπάνας ταύτας, ἐνεχομένου τούτου ἐν περι- πτώσει παραλείψεως κλ...» (αυτόθι, Β', σ. 73).

«καί τοι τούτου οὕτως ἔχοντος...» (αυτόθι, Β', σ. 73).

«δεχόμενοι τὴν γνώμην τοῦ Οὐλπι- νού ὡς ὀρθήν, τότε ἡ... πληρωμή... αἴρει...» (αυτόθι, Β', σ. 82).

«ἀπ'Εκατέστησε...» (αυτόθι, Β', σ. 84).

κῦμα, τὴν σήκωνε τ' ἀψήλου, πάλε τὴν κατέβαζε καὶ κατόπι τὴν ἔριχνε στὸ βράχο με δύναμη κι' ὀρμή. Κι' αὐτὴ σαπισμένη καὶ χορταριασμένη ἔ- στριζε καὶ στίναζε κοῦφια, κοῦφια. Χωρὶς κουπιά, με- τὸ τιμὸν ἀφημένο στὸν πάνο της καὶ μισοσπασμένο, χόρευε τὸν ἄγριο χορὸ τοῦ θανάτου, πού της ἔπαιζε τὸ κῦμα γελώντας ἄγρια καὶ φοβερά. Ὁ Γιάννης κοίταξε τριγύρω κ' ἑνὰς φόβος τὸν πῆρε ἀόριστος καὶ στάθηκε με τὸν πλάτη στὴ θάλασσα κοιτάζοντας τὸ νερὸ τῶν βούρλων πού ἀνατρίχιαζε, ἐνῶ ἡ θάλασ- σα εἰδειχνε τὸν πάτο της. Τὸ κῦμα βόγγαε ἄγρια σκάζοντας στὰ βράχια κ' ἡ βάρκα ἔστριξε λυπετερά. Τοῦ φάνηκε πὼς κάποιος ἔρχεται ἀπὸ πίσω νά τὸν πλακώσει καὶ νά τὸν δέσει καὶ γύρισε γρήγορα πρὸς τὴ θάλασσα καὶ βλέποντας τὸν ὀχτροῦ κατάματα σόχασε μιὰ στιγμή καὶ ζύγωσε τὴν παραδαρμένη βάρκα. Δάκρια πλημμύρισαν τὰ μάτια του. Εἶχε κι' αὐτὸς σὰν κείνη καταντήσε, παραδαρμένη, σά- πια βάρκα, στὴν ἀκρὴ τῆς ζωῆς, ἀνώφελη. Μονάχη, χωρὶς ἀπὸ τὴ ζωὴ, μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, ἀπόσωνε τὰ σκηπόμενα ζῦλα της. Καὶ μόνο ἓνα σκονιὶ τὴν κρέταγε, πού τεντώνονταν καὶ σιγὰ σιγὰ καθε νῆμα του κόφτονταν καὶ ξεκλώθονταν καθε κλωστή του καὶ μαύριζε ἀπὸ τὴν ἀρμυρὰ καὶ τὸ κῦμα. Μονάχα αὐτὸ τὴν εἶδεν ἀκόμα με τὴ ζωὴ. Μὰ ποιὸς θά βρί- σκονταν νά τὸ κόψῃ;...

Ὁ Γιάννης ἔλυσε τὸ σκονιὶ κ' ἑτοιμάστηκε νά

«ζῶντος εἶναι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς τοῦ συστήσαντος τὴν προικὰ ἀνι- όντος, τότε οὕτως ἀποκτῇ μὲν δικαίωμα...» (αυτόθι, Β', σ. 34).

«...Ὁ λοχίας Βόλχαρι εἰς τὴν τελευταίαν πρᾶξιν πυροβολεῖ καὶ φονεῖ τὴν κόρην του— Κυρέλην—ὀλίγον δὲν ἔπερξε νεῖ τραῦ- μα ἀληθινὸν εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν τάπαν τοῦ πι- στολίου.

(Ἐφ. «Καίριοι» 18 Ἰουνίου, σελ. 1, στηλ. 5, ἀράδα 16—20).

«...θεωροῦντες ἐπάνανγκες τὴν διατήρησιν τῶν καθ' ἅπασαν τὴν δικαιοδοσίαν μας πω- λουμέναν κρεάτων συμφώνως τῇ ἐποχῇ καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου καὶ ἔχον- τες κτλ...»

(Ὁ Ἀστυνόμος Θήρας, Ἰ. Κάντζος, ἀνθ. Πε- ζικοῦ, στὴν ἐφ. «Σαντορίνη» 7 Ἰουνίου, σελίδα 3, στηλ. 1).

ΔΙΑΜΑΝΤΙΑ

(Φίλος ἀπὸ τὴν Πόλιν εἶχε τὴν καλωσύνη νά μας στείλῃ τὰ δυὸ αὐτὰ κατασκευάσματα καὶ σὰς τὰ συσταίνουμε ὡς δροσιδικώτατα σερμπέτια τώρα μετὰ τὴ ζέστη).

Τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα Ἐδαφιαίως κατασπαζόμενος προσαγορεύων ἤδιστα!

Ἐκλαμπρότατε Κύριε Θ. Ἀγλαϊάδῃ Χαίρου.

Ἐνθαρρυνόμενος πρὸς τὴν Ὑ. Εὐγνωμοσύνην, ἐτόλ- μησα ἐν ὅπως κινήσω κάλαμον περὶ τῆς ἐν Νομῆς * ἀφίσεως, καταυδῶ.

Συγχαίρω ὑμῖν τῇ Εὐμενῇ ὑποκλίσει, τῇ ἐπὶ Νομαρ- χικῇ προσδιορισθέντι θέσει, ἐπικαλοῦμαι τῷ Ὑψίστῳ Θεῷ, ὅπως νά Σᾶς διαφυλάττει ὡς κόρην Ὁφθαλμοῦ προ- δέον τὰς πράξεις Σου.

Μὴ ἔχων τὸ πρὸς τὴν Ἐνδοξον Ἐκλαμπρότητα ἐκτε- λέσαι καθήκον ἢ μὴ ἐκ τῆς Ὑ. Εὐγνωμοσύνης καὶ εὐ- μενοῦς διαθέσεως αἰτοῦμαι συγγνώμην, ἐπὶ τῆς παροῦσης ταπεινῆς ἐπιστολῆς, ἔχων τὴν ἐλπίδα πρὸς περαιτέρω μέ-

* Θέλει νά πῇ τῆς Νομαρχίας.

τὸ ἀπολύσει στὸ κῦμα, ὅταν μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς βάρκας πού ἔλεγε ἀρχὰ καὶ κομ- μένα, τραγουδίστα:

Τόσο γλυκὰ νά παίζεις μετὰ τὸ θάνατο...

Νά δίνεσαι τάχα ἄθελα στὰ χέρια του.

Νά τὸν θωρεῖς, πού σε κρατεῖ, νά χαίρεται,

Κι' ἄξαφνα νά τοῦ φεύγεις...

Μ' εὐφραίνει νά χτυπάει τ' ἀστὴρ μου ἀπ' τὸν κίντυνο.

Ἀπάνω στὸ θάνατο τὴ ζωὴ νά χορεύεις!

Ἐνὰς ἄνθρωπος μετὰ λογιωμένα τὰ στήθια σηκώ-θηκε ἀπὸ τὴ βάρκα καὶ σὰν εἶδε τὸν ξένο νά ἐτοι- μάζεται ν' ἀπολύκει τὸ σκονιὶ τοῦ λείει:

— Μὴ τ' ἀπολνᾷς! Τί σοῦ κάνει; Κ' εἶδῶ στὴν ἀκρὴ τῆς ζωῆς ἄς εἶναι. Ἀς μὴ χαθεῖ. Εἶναι καλύ- τερα κ' ἔτσι ἀπὸ τὸ θάνατο...

Μὰ ὁ Γιάννης δὲ στάθηκε ν' ἀποσώσει τὸ λόγο του, πέταξε τὸ σκονιὶ κ' ἡ βάρκα χάθηκε στὰ κύ-ματα μονάχη της.

Αὐτὸς ἔτρεξε στὴ σκάλα, κοίταξε μιὰ βολὰ πίσω, ἔκοψε τὸ σκονιὶ πού τὸν ἔκωνε μετὰ τὸ σπῆτι του καὶ μπῆκε στὸ καίρι πού ἔφρευε κι' ἀπόλυκε τὴ ζωὴ του στὰ κύματα τῆς ξενιτιάς, σὰν τὴ σαπι- σμένη βάρκα στὴ φουρτούνα.

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ριμανν θέλει εὐχαριστήσῃ πάλιν, ἡ ὑποχρῶσα πρόνοια Αὐτῆς ὡς ἀποτελεῖ

Ὁ ἐλάχιστος ταπεινὸς Ὑμῶν φίλος
ΙΟΡΔΑΝΗΣ Η. Β.

Τὴν Ἐνδοξον Ὑμῖν Ἐκλαμπρότητα

Ἰκετικῶς ἀσπάζομαι

Ἐκλαμπρότατε Κύριε Θ. Ἀγλαϊάδῃ
Χαίρου!

Πρὸ ἡμερῶν διὰ μέσου τοῦ Ταχυδρομείου Εὐσεπι- στῶντι ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ εὐγενῇ εὐγνωμοσύνῃ, ἐτόλμησα διὰ ταπεινῆς ἐπιστολῆς μου ὅπως κινήσω κάλαμον χαρ- ακτηρίζων τὴν ἀφουκτον δι' ἐμὲ καθήκουσαν περὶ τῆς συγ- χαρήσεως τῆς εἰς αὐτῆς Νομαρχικῆς θέσεως Ὑμῶν, συ- στατικῶς δὲ διαμείνων ἀνεῦ ἀπαντήσεως συμπαιραίνων μὲν δεῖ εἶναι δυνατόν νά ἐκχάθῃ, ἐν τῇ ἀτάκτῃ Ταχυδρομικῇ Εὐδύνῃ, ἀμφιβάλλων δὲ ὅτι νά μὴν ἔγινε ἀγνώριστος ἡ ὑπογραφικὴ μου ὀνομασία.

Ὅθεν ἀναγκασθεὶς καὶ αὐθις διὰ μέσου τοῦ ἡμῶν Ἀρ- χιερέως Κυρίου Κυρίου Βενισμίν, ἐγχειρισθεῖ ἡ ποροῦσα ταπεινὴ διατύλλαχος περὶ τῆς χιτοῦμαι τὴν συγγνώμην. Ἡμῶν, ἐν ᾗ

Διατελοῦμαι

Ὁ ἐλάχιστος

ΙΟΡΔΑΝΗΣ Η. Β.

Μεταλλεῖον Ἀργαῖα 1836, 3)15 Ματφ.

ΣΤΟ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ

Μεγάλο θαῦμα—ὦ Ζωὲ!
Κατάρθωσε ἡ βλακεία Σου
καὶ Σοῦμπασε πεποισθῆση
στὴν κλαστικὴ σοφία Σου,
κι' ἀλαλιασμένα πίσω Σου
σέρνεις δασκάλων πλάτην
μέψα ἀεροφούσκωτα
κι' εὐήθεα εὐήθεα.

Δ.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΚΑΛΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ!...

Φίλε Νουμά,

Δὲν μποροῦσε παρὰ νά γράψῃ καὶ ἡ «Ἐστία»—τελευταία πάντα καὶ μετὰ τὴν διπλωματικὴ τῆς ἐπιφύλαξη—δυὸ λογάκια γιὰ τὴν κ. Μελοπομένη Κολλυβά τοῦ Βαριετί. Τάκριβοζυγιασμένα σὰ δια-μαντόπετρες λογάκια τῆς «Ἐστίας» ἔχουνε μεγάλη σημασία κι' ἄς μὴν τὸ πάρει ἀπάνου τῆς ἡ καλὴ μας θεατρίνα καὶ χαλάσει σὰν τὶς ἄλλες, σὰν τὴν κ. Μαρίκα Κοτοπούλη δηλ. πού ἐπειδὴ τὴν παῖνεσε καποτε ἡ «Ἐστία» μιλάει τώρα μετὰ τέττα περιφρο-σύνη γιὰ ὅλους τοὺς ἀρσενικούς καὶ θηλυκοὺς συν-τρόφους τῆς, σάμπως θά μιλοῦσε ἡ Ντούζε γιὰ τὶς θεατρίνες τοῦ Θεσίου.

Ἀς εἶναι ἄλλο ἤθελα νά σοῦ πῶ. Ἡ «Ἐστία» στὸ τέλος ζητάει ἀπὸ τὸν κ. Βλάχο ἀκάπια θεα-τρικὴ ἀνατροφή γιὰ τὴν κ. Κολλυβά. Χρὶ! Καλὸ δάσκαλο τῆς διάλεξε! Μόνο στὴ διδασκαλία τοῦ κ. Βλάχου νά πείσει τὸ κορίτσι καὶ σώνει γιὰ νά γίνῃ χειρότερη ἀπὸ ὅ,τι εἶναι σήμερα. Ζήτησε κι' ὁ θεα-τρικογράφος σου κ. Σιγανὸς τὶς προκάλες ἓνα δά-σκαλο γιὰ τὴν κ. Κολλυβά, μὰ ζήτησε τὸν Οἰκο-νόμου ἢ τὸ Χρηστομάνο. Δὲ ζήτησε τὸ Βλάχο, γιατί ὁ Βλάχος δὲ διευτύνει θέατρο, διευτύνει Γηροκομεῖο, ὅπως θὰν τὸ καταντήσῃ τὸ Βασίλ. Θέατρο πού τοῦ μπιστευτήκανε.

Κρίμα νάχει τόση ἀδυναμία στὰ σαράβαλα ἡ